

Ph.d.-utdanningsmeldingen 2021 – Det humanistiske fakultet

Fakultetet har videresendt FIAs bestilling til alle grunnenhetene, og bedt om at det sendes inn skriftlige ph.d.-utdanningsmeldinger innen 16. mars. Alle enhetene leverte sine meldinger, og på bakgrunn av disse har fakultetsledelsen gjennomført dialogmøter i uke 13 og 14.

Til dialogmøtene ble følgende punkter prioritert for forskerutdanningen, i tillegg til tema fra enhetenes meldinger som trengte oppfølging:

- Vurdering av gjennomstrømming i ph.d.-utdanningen og eventuelle tiltak.
- Rutiner for oppfølging av fremdriftsrapportering.
- Karriereutvikling og utvikling av veiledningskompetanse

Fakultetet planlegger også dialogmøte med KMD i tråd med samarbeidsavtalen.

Opptak, gjennomstrømming, disputaser, underkjenninger og frafall – beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak for å forbedre disse parameterne

HF har en nedgang i 2021 i forhold til 2020 både i opptaket av nye kandidater og gjennomførte disputaser. I 2021 ble det tatt opp 11 kandidater til programmet, mot 13 i 2020 og 24 i 2019 (inkluderer også KMD). Av de elleve kandidatene er åtte eksternfinansierte. Det ble gjennomført 16 disputaser i 2021, hvorav én etter andre gangs innlevering, mot 14 disputaser i 2020 og 20 i 2019. Elleve av de disputerte leverte innen fem år (etter fratrukk for lovfestede permisjoner), og av disse var det syv som leverte innen normert tid. Vi hadde to underkjenninger, og to anbefalinger om mindre omarbeidelse (begge ledet til godkjenning). Én har trukket seg fra programmet og vi har avsluttet studieretten til sju kandidater etter at finansieringen var utløpt.

	2017	2018	2019	2020	2021
Opptak	21	30	24	13	11
Oppnådde grader	21	20	21	14	16
Gjennomstrømming (innen 5 år)*	13 (62%)	13 (65%)	15 (75%)	9 (64%)	10 (63%)
Underkjenninger	3	2	2	2	2
Frafall/avsluttet	5	1	19	5	8
Gamle avtaler (eldre enn fem år)*	58	71	48	41	29

Data fra DBH og FS. (* Bruttotid i programmet regnet fra oppstartdato)

I 2020 og 2021 er opptaket til programmet spesielt lavt. Dette skyldes i hovedsak at det har vært få ledige stipendhjemler. (Flertallet av de utlyste stillingene har vært prosjektfinansierte.) En del av forklaringen er forlengelser på grunn av pandemien. I 2022 vil opptaket imidlertid øke betydelig, og fakultetet har for øyeblikket 22 stipendiatstillinger under ansettelse (ikke medregnet eksternfinansierte stillinger).

Programstyret satte høsten 2021 ned en arbeidsgruppe som gikk gjennom opptakskravene til ph.d.-programmet, samt tilhørende retningslinjer og rutiner. Arbeidsgruppen fikk som mandat å gjennomgå sammenhengen mellom opptakskravene i UiB forskrift og opptakskravene i fakultets

program, særlig med hensyn på i hvilken grad programmets krav går utover forskriftens krav. Arbeidsgruppen skulle videre vurdere hvorvidt eksisterende opptakskrav er hensiktsmessig for god rekruttering. Rapporten fra arbeidsgruppen ble lagt frem for programstyret i april 2022. Anbefalingene i rapporten er videresendt fakultetsstyret.

HF har over tid hatt stabilt svak gjennomstrømning i ph.d.-programmet, og programstyret har økt fokus på virkemidler for å motvirke tendensen. Selv om både midtveisevaluering og fremdriftsrapportering oppleves som gode tiltak, er det en erkjennelse av at tallene fortsatt er for dårlige. Programstyret har nylig hatt en gjennomgang av rutinene for oppfølging av fremdriftsrapportering (og særlig bruk av oppfølgingssamtaler). For at rapporteringen skal oppleves som meningsfull, har ph.d.-kandidatene behov for mer systematisk tilbakemelding på svarene sine, også i tilfeller hvor de ikke ber om oppfølgingssamtaler. Det er også nødvendig å sikre at riktige personer på instituttnivå har tilgang til fremdriftsrapportene og at rapportene behandles innen rimelig tid. Fremover er det spesielt viktig å bruke fremdriftsrapportene til å følge opp det høye antallet kandidater som har vært i programmet mer enn fem år.

Et planlagt tiltak for å bedre gjennomstrømningen er mer systematisk veilederopplæring. Fakultetet vil legge til rette for et eget kurstilbud tilpasset våre behov, som et supplement til veilederopplæringen som grunnenhetene allerede tilbyr (f.eks. veilederforum). I tillegg vil det i større grad oppfordres til å benytte eksisterende UPED-tilbud om veiledning.

Fakultetet planlegger også en gjennomgang av hvordan pliktarbeidet brukes på grunnenhetene. Formålet er å sikre at pliktarbeid ikke går på bekostning av avhandlingsarbeidet, men tvert imot fremmer kandidatens kompetanse og karrieremuligheter.

Programstyreleder har jevnlig møter med stipendiatorganisasjonen STIP-HF for å orientere om forskerutdanningsaker og få innspill til pågående prosesser og forslag til forbedringer. Programstyret støtter også STIP-HFs fagsosiale initiativer. I 2021 er det blitt organisert to temadager for ph.d.-kandidatene ved fakultetet: *PhD and mobility* (vår 2021) og *What is the future of the PhD education?* (høst 2021). Nok en temadag er planlagt for våren 2022.

Oppfølging av foregående års ph.d.-utdanningsmelding og eventuelle tiltak

HF har fulgt opp utfordringene med bedømmelseskomiteenes bruk av mindre omarbeidelse, og dokumentene *Rutine for bedømmelse av ph.d.-avhandlinger Det humanistiske fakultet, Universitetet i Bergen*, fra 2019, og *Veileder for behandling av anbefaling om mindre omarbeiding av innlevert ph.d.-avhandling ved Det humanistiske fakultet* ble oppdatert. Veilederen er nå oppdatert for å samsvare med rutinebeskrivelsen i tillegg til at det tydeligere er presisert hvilke dokumenter bedømmelseskomiteen skal utarbeide og sende fakultetet. Fakultetets opplevelser av mindre omarbeidelser har vært positive, og to kandidater har fått godkjent avhandling etter mindre omarbeidelse.

Korona-pandemiens påvirkning på ph.d.-utdanningen ved fakultetet

Kandidatene ble også i 2021 sterkt påvirket av pandemien, om enn i noe mindre grad enn i 2020. Vi observerer store individuelle forskjeller, og ser at kandidatenes samarbeid med utlandet møtte størst utfordringer. Utfordringene var knyttet til nettverksbygging, datainnsamling,

feltarbeid, og arkiv- og biblioteksamarbeid. Noen stipendiater fikk tilgang til større eller mindre deler av materialet sitt i 2021, andre måtte utsette nødvendige reiser til 2022, og noen få har omdefinert prosjektene sine.

Emnene i vitenskapsteori og etikk VITHF900 og VITHF905 i ph.d.-programmets opplæringsdel gikk digitalt fra januar 2021. Emneansvarlig rapporterer at omleggingen var krevende for emner som i høy grad er basert på diskusjon mellom kandidatene. Undervisningsopplegget ble til en viss grad tilpasset for å passe et digitalt format. Øvrige emner i overførbare ferdigheter gikk som normalt høsten 2021.

Fakultetet har vært i dialog med stipendiatene og stipendiatororganisasjonen STIP-HF om koronarelaterte forlengelser. Fakultets ph.d.-kandidater har uttrykt et behov for tydeligere kommunikasjon om hvilke rettigheter og regler som gjelder for koronarelaterte forlengelser.

Kandidatenes bidrag til forskningen ved fakultetet

Fakultetets ph.d.-kandidater bidrar med verdifull og nyskapende forskning. I tillegg til egen forskning i avhandlingsarbeidet, deltar våre ph.d.-kandidater i større prosjekter, forskergrupper og forskningsbasert undervisning. Ifølge data fra Kandidatundersøkelsen 2017-2021 publiserer 55% av våre kandidater fagfellevurderte artikler eller monografier som et resultat av sin forskning. Fakultetet ønsker imidlertid å tilrettelegge for økt publisering, blant annet ved å styrke kjennskapen til relevante publikasjonskanaler og fagfellevurderingsprosessen. Økt fokus på publisering er også viktig for å fremme kandidatenes karrieremuligheter.

Fremover vil fakultetet legge større vekt på at kandidatene som tas opp til ph.d.-programmet innlemmes i aktive fagmiljøer med relevant forskningsprofil. Derfor er det også viktig å knytte ph.d.-kandidatene til forskergrupper. Tilhørigheten til forskergruppene skal sikre at kandidatene får trening i å presentere og diskutere forskningen sin, at de får utviklet relevante nettverk, at det blir tilrettelagt for karriereutvikling og deltakelse i prosjektutvikling. I samledataen for Kandidatundersøkelsen 2017-2021 svarer 71% av HFs ph.d.-kandidater at de har deltatt i en forskergruppe i løpet av utdanningsløpet. I fakultets forskergruppesatsing 2023-2025 vil det være et kriterium for tildelinger at forskergruppene har planer for integrering av yngre forskere og særskilt ph.d.-kandidater.

Fakultetet tar sikte på å videre integrere ph.d.-kandidatene i forskningsmiljøene ved å invitere dem til de årlige søkerseminarene. Seminarene gir opplæring i prosjekt- og søknadsutvikling for vitenskapelige ansatte, og vil gi kandidatene en mulighet til å bli kjent med viktige prosjektinitiativer og karrieremuligheter.

De fleste av fakultetets kandidater deltar også i forskerskoler og nasjonale eller internasjonale ph.d.-nettverk.

Fakultetenes systematiske kvalitetsarbeid

Fakultetet har gode erfaringer med UiBs kvalitetssystem for ph.d.-utdanningen ved UiB. Programstyret har arbeidet for å informere grunnenhetene om reviderte retningslinjer og nettsider for kvalitetssystemet. Arbeidet med et årshjul for fakultetet har tatt sikte på å skape økt bevissthet om de sykliske prosessene, samt roller og ansvar i kvalitetsarbeidet.

Programstyret fulgte i 2021 opp fremdriftsrapporteringen for 2020, og alle enheter ble bedt om å gi en muntlig orientering om hvordan rapportene ble fulgt opp lokalt. Erfaringsutvekslingen hadde som formål å bidra til best mulig praksis ved alle enheter, og harmonisere praksisen ved fakultetet som helhet. Fakultetet benyttet også gjennomgangen til å vektlegge grunnenhetenes ansvar for å utnytte potensialet i framdriftsrapportene til å styrke veilederansvaret. Fakultetet setter også pris på at det nå er utarbeidet retningslinjer for gjennomføring av oppfølgingsamtale for kandidater som ikke har et arbeidsforhold ved UiB.

Det humanistiske fakultet har retningslinjer for hvordan midtveisevalueringen skal gjennomføres for hver kandidat. Midtveisevalueringene gjennomføres som hovedregel med kandidat, hovedveileder, representant fra ledelsen og en faglig leser. Innenfor de generelle rammene har instituttene mulighet til å gjøre lokale tilpasninger. Instituttene stiller for eksempel noe ulike krav til hvor mye tekst som skal legges frem ved midtveisevaluering. Både programstyret og ph.d.-kandidatene rapporterer om positive erfaringer med midtveisevaluering. I tillegg til midtveisevaluering får alle kandidater ved HF tilbud om et sluttseminar/mesterklasse (et seminar hvor en ekstern fagfelle diskuterer innleverte arbeider i den avsluttende fasen av avhandlingsarbeidet). Dette er et tilbud og er ikke obligatorisk, men fakultetet ønsker at alle kandidatene benytter seg av tilbudet.

Instituttene holder medarbeidersamtaler med ph.d.-kandidatene, og tre av fire institutter har gjennomført samtaler med alle eller de fleste kandidatene. Ett institutt har hatt særlige utfordringer med å få gjennomført medarbeidersamtaler i 2021 på grunn av utskiftninger i ledelsen, og dette har også ledet til at færre kandidater har hatt medarbeidersamtale. Fakultetet anser medarbeidersamtalene som særlig viktige i den videre oppfølgingen av det systematiske kvalitetsarbeidet.

Opplæringsdelen

Evaluering av rammene og emneporteføljen

Det humanistiske fakultet forsøkte i 2021 å få på plass en engelskspråklig versjon av emnet PHDOF901. Emnet inngår i et emnetilbud i overførbare ferdigheter, som er en obligatorisk del av utdanningsplanen for fakultetets ph.d.-program, og har blitt tilbudt via en emneansvarlig med midlertidig ansettelse. Den emneansvarlige har ikke ønsket å tilby kurset på engelsk på grunn av manglende språkkompetanse. Fakultetet har dermed henvendt seg til Det psykologiske fakultet for å undersøke muligheten for at de kan ta over driften av emnet, men har ikke lyktes med å få en endelig avklaring.

Fakultetet har ønsket å styrke emneporteføljen knyttet til overførbare ferdigheter og inviterte i 2021 alle enhetene til å komme med forslag til nye emner på området. Det kom inn en rekke forslag, og programstyret vurderer nå forslagene i lys av behovet og ressursituasjonen på fakultetet. Programstyret har også dialog med stipendiatororganisasjonen STIP-HF om innspill til eksisterende emneportefølje og mulige utvidelser.

Fakultetet erkjenner at emnetilbudet knyttet til overførbare ferdigheter er for begrenset, gitt at det er et obligatorisk krav i programmet. I 2022 vil programstyret arbeide videre med opplæringsdelen for å finne en løsning, enten ved å utvide emneporteføljen eller alternativt å avvikle det obligatoriske kravet. I dag er det kun Det humanistiske fakultet som har dette kravet i

sitt ph.d.-program, og i møte med det nye tilbudet fra UiB Ferd må det også nærmere overveininger til for å avklare hva slags tilbud som eventuelt bør utvikles lokalt.

Emnetilbudet i vitenskapsteori og etikk ble lagt om i 2020 og SVT opprettet to nye emner. Samtidig bestemte programstyret at det gamle tilbudet skulle videreføres til den nye ordningen var godt implementert. Erfaringene fra 2021 viste imidlertid at ingen valgte å benytte seg av det nye tilbudet. Dette vil selvsagt tas med i betraktingen når omfanget av SVTs emnetilbud skal evalueres i sin helhet en gang før 2024.

Emneevaluering

HF har få faste emner i sin emneportefølje. Det dreier seg om 3 emner knyttet til vitenskapsteori og etikk, og to emner i overførbare ferdigheter. SVT evaluerer alle sine emner internt. Emnetilbudet i overførbare ferdigheter blir evaluert av de emneansvarlige.

Programevaluering

Det er planlagt programevaluering i 2023/24.

Ph.d.- utdanningsmelding 2021

En overordnet vurdering av Ph.d. -utdanningen ved Fakultet for kunst, musikk og design

INNLEDNING

Fakultet for kunst, musikk og design (KMD) rommer kunstnerisk utviklingsarbeid og vitenskapelig forskning. Kunstnerisk utviklingsarbeid (KU) inkluderer samtidskunst, design og utøvende og skapende musikk. Vitenskapelig forskning er innen feltene musikkterapi, musikkvitenskap og musikkpedagogikk.

Forskerutdanningen er en viktig del av KMDs strategi 2018-2022. Særlig følgende punkter er relevante:

KMD skal

- bygge et sterkt miljø for kunstnerisk utviklingsarbeid og vitenskapelig forskning hvor ulike tilnærminger møtes og utvikles
- ha ph.d.-utdanning med god nasjonal og internasjonal rekruttering til alle KMDs fagfelt
- styrke forskeropplæring og veilederkompetanse i fagmiljøene
- utvikle og delta i tematiske forskningsområder
- styrke varig dokumentasjon av fagfelleverdert kunstnerisk utviklingsarbeid
- stimulere til økt publisering av vitenskapelig forskning
- utvikle prioriterte satsingsområder gjennom strategisk fordeling av stipendiatstillinger
- ta ansvar for og bidra aktivt i det nasjonale miljøet for kunstnerisk utviklingsarbeid

KMDs handlingsplan for forskerutdanningen 2018-2022 ble revidert i januar 2022, med økt vektlegging av veilederkompetanse og dokumentasjon.

ORGANISERING

Forskerutdanningen ved KMD administreres etter tre ph.d.-forskrifter: KMDs ph.d.-program i kunstnerisk utviklingsarbeid¹, Forskrift for graden philosophiae doctor (ph.d.) ved Universitetet i Bergen² og Forskrift for graden doctor philosophiae ved Universitetet i Bergen³.

KMDs ph.d.-program i kunstnerisk utviklingsarbeid (heretter KU) ble opprettet i 2018. KMDs Utvalg for Forskning og forskerutdanning (UFF) er programstyre. Utvalget er sammensatt av tre representanter ansatt på grunnlag av kunstnerisk kompetanse, en representant ansatt på grunnlag av vitenskapelig stilling, en vitenskapelig stipendiat og en stipendiat knyttet til fakultetets ph.d.-program i KU. Visedekan for forskning leder utvalget og er programleder for ph.d.-programmet. Fakultetets ph.d.-koordinator er sekretær for saker som angår ph.d.-programmet og fakultetets stipendiater for øvrig.

Stipendiater ansettes på instituttene, eller også ved institusjoner KMD samarbeider med, og tas deretter opp på fakultetets program. Ettersom fakultetene ikke har mulighet for å ha mer

¹ [Forskrift for graden philosophiae doctor \(ph.d.\) i kunstnerisk utviklingsarbeid ved Universitetet i Bergen - Lovdata](#) og [Programbeskrivelse for ph.d.-program i kunstnerisk utviklingsarbeid](#)

² [Forskrift for graden philosophiae doctor \(ph.d.\) ved Universitetet i Bergen](#)

³ [Forskrift for graden doctor philosophiae ved Universitetet i Bergen](#)

enn ett ph.d.- program, er det inngått en samarbeidsavtale med Det humanistiske fakultet (HF) om opptak til deres program av vitenskapelige stipendiater ved Griegakademiet.⁴ Visedekan for forskning ved KMD er fast observatør i HFs Forsker- og forskerutdanningsutvalg, som er programstyre for HFs Ph.d.-program.

OPPFØLGING FOREGÅENDE ÅRS PH.D.-UTDANNINGSMELDING

KMDs Ph.d.-utdanningsmelding for 2020 peker på noen tiltak for å møte utfordringer og mangler:

Manglende rutiner for bruk av fremdriftsrapporter

Arbeidet med å etablere rutiner for å bruke fremdriftsrapportering i kvalitetsarbeidet er igangsatt. Skjema for fremdriftsrapporter sendes digitalt og automatisk til stipendiater og veiledere. Utsendelsen administreres sentralt av Forsknings- og innovasjonsavdelingen (FIA). Rapportene leses av instituttleder, ph.d.-koordinator og programleder. Disse identifiserer momenter fra rapportene som bør behandles systematisk eller strategisk. Momentene legges fram for behandling i UFF. Det har vært utfordringer med instituttleders tilgang ved Griegakademiet til alle kandidater, som nå er løst.

Utvikle systemer for oppfølging av kandidater som søker om sluttbedømmelse

Kunstakademiet - Institutt for samtidskunst startet i 2021 et pilotprosjekt med sluttseminar for kandidater som nærmer seg tidspunkt for søknad om sluttbedømmelse. Seminaret administreres av instituttets forskningsleder, som også er ph.d.-ansvarlig. Seminaret er svært godt mottatt blant kandidatene og vurderes nå iverksatt ved alle institutter.

Utvikling av veilederkompetanse

KMD har i 2021 innført obligatorisk veilederopplæring for alle veiledere i KMDs program. Fakultetet har bestemt at 10% av veiledningsressursen skal settes av til opplæring, som normalt vil si 6 timer per studieår for hovedveileder, 4 timer for medveileder. KMD har startet et kurs bestående av fire seminarer på to timer, med mulighet for felles lunsj og faglig utveksling i forkant eller etterkant. Ett av seminarene omhandler forskningsetikk, og er en del av fakultetets omfattende arbeid med forskningsetikk i KU. Fakultetet godkjenner også deltagelse på veilederseminarer i regi av Nasjonal forskerskole i KU. Disse avholdes en eller to ganger i året.

Manglende rutiner for dokumentasjon i ephorte, mangelfull FS-kompetanse

Utfordringer med manglende rutiner for dokumentasjon i Ephorte og manglende FS-kompetanse ved KMD er en utfordring fakultetet fortsatt merker. Fakultetet fikk styrket Ephorte-kompetansen betydelig etter midlertidig ansettelse av ny ph.d.-koordinator i august 2021. Det har muliggjort et viktig ryddearbeid. FS-kompetansen styrkes i 2022 ved at fakultetet har fått en ny superbruker.

STATUS

-Antall stipendiater pr. 31.12.21 ved KMD: **40**, hvorav **12** vitenskapelige og **28** i KMDs ph.d.-program i KU.

-Eksternt finansierte: **4** vitenskapelige (to ved Høgskolen i Volda, en ved Høgskolen på Vestlandet og en i NORCE), **5** i KU (tre fra HKDIR/Program for KU, to fra UiT).

⁴ [Programbeskrivelse for ph.d.-program ved Det humanistiske fakultet, Universitetet i Bergen](#)

-Antall disputaser: **4**, to vitenskapelige, to i KU. Den ene disputerte på det eldre Nasjonale stipendiatprogrammet i kunstnerisk utviklingsarbeid. Den andre var KMDs første disputas på eget program.

-Underkjenninger: Det var ingen underkjenninger ved KMD i 2021

-**3** bedømmelser ble annullert grunnet saksbehandlingsfeil. Alle tre var tilknyttet Institutt for Samtidskunst. En av de tre kandidatene fikk medhold etter klage til den Sentrale klagenemda.

-Opptak: KMD tok opp **3** stipendiater i 2021, alle ved Griegakademiet: En i musikkvitenskap, to i KU, hvorav en eksternt finansiert ved UiT. Det relativt lave tallet kan ses i sammenheng med koronapandemien. Det ble tatt opp 6 stipendiater i 2020. KMD regner med å ta opp minst 8 stipendiater i 2022.

-Frafall: Det er ingen frafall i 2021. KMD jobber med å hente inn en kandidat i KU som har vært inaktiv siden 2019, med plan om søknad om sluttvurdering høst 2022.

-Gjennomstrømmingen har vært lavere enn ønskelig. Det ble gitt **12** forlengelser (Korona, rettighetsbasert fravær, eller en kombinasjon.) Snitt forlengelse 2021 var 3,8 måneder, mot 4,1 i 2020.

-Samarbeidsavtale med UiT: KMD har et tett samarbeid med UiT for å etablere gode rutiner for samarbeid og inkludering av kandidatene i ph.d.-programmet, og det er avsatt møtetidspunkt annenhver måned for dette. Det er utarbeidet en samarbeidsavtale med UiT.

Tiltak for å bedre gjennomstrømming:

Det er bekymringsverdig at tre bedømmelser blir kansellert i samme år, og at alle er ved samme institutt. Gjennomgang av de individuelle sakene avdekket flere svakheter som KMD har rettet konkrete tiltak mot. KMDs vurdering er at saksbehandlingsfeilene ved Kunstakademiet - Institutt for samtidskunst ikke skyldes mangel på rutiner, men mangel på etterlevelse av rutiner. KMD vurderer videre at komiteer, oppnevnt av KMD, ikke har anvendt kriteriene i forskriften tilstrekkelig systematisk. I tillegg til utfordringer med saksbehandlingsfeil og manglende forståelse for og anvendelse av forskrift, er det behov for å sikre kvaliteten på kandidatenes og veiledernes arbeid. Dette gjenspeiles i fakultetets omfattende tiltak:

- Ansvar for oppfølging av ph.d.-kandidatene ved Kunstakademiet - Institutt for samtidskunst har blitt delegert til ny forskningsleder, tidligere prodekan for forskning ved KMD.
- Det har blitt laget et nytt skjema for innstilling og godkjenning av komite, hvor det skal kvitteres for at kandidat har fått skriftlig beskjed om sammensetningen av komiteen og har fått anledning til å kommentere på denne.
- Det har blitt laget en ny mal for komiteens rapport, hvor kriteriene fra forskriften er framhevet i kulepunkter.
- Det har blitt utformet en sensorveiledning for ph.d.-programmet.
- Det har blitt laget nytt oppsett for instruksjon av komite.
- KMD har initiert obligatorisk veilederopplæring for alle veiledere på eget program (se ovenfor).
- Kunstakademiet - Institutt for samtidskunst har innført tilbud om sluttseminar for kandidater som nærmer seg søknad om sluttbedømming. KMD vurderer å innføre dette tilbudet på alle institutter (se ovenfor).
- KMD har iverksatt ny, obligatorisk oppstartsamtale for nye kunststipendiater.

- Studieadministrasjonen jobber med en digital studiehåndbok for ph.d.-programmet i KU. Denne skal gi kandidater og veiledere bedre oversikt over forløpet og enklere tilgang til de regler, rutiner og skjemaer som er relevante på gitte tidspunkt i stipendiatforløpet. Studiehåndboken skal være klar innen utgangen av 2022.
- KMD har initiert og bidratt til et nasjonalt seminar om sluttvurderinger i regi av Nasjonal forskerskole i kunstnerisk utviklingsarbeid.
- KMD tok i 2021 initiativ til en nasjonal konferanse om sakkyndig vurdering og fagfellearbeid i KU. Konferansen ble avholdt i universitetsaulaen 20. april 2022.

FORSKNINGSETIKK I KU

KMD var prosjektpartner i Erasmus+ prosjektet *Advancing Supervision for Artistic Research Doctorates*, 2018-2021.⁵ KMD var ansvarlig for en arbeidspakke om forskningsetikk. Resultatene av arbeidspakken er publisert samlet på Research Catalogue⁶, og inkluderer en metode for identifisering av og arbeid med etiske problemstillinger i KU, en tekstsamling om etiske aspekter ved KU og en workshop- modell. Metoden ble valgt ut til publisering i prosjektets «Compendium of Key Issues».⁷ Metoden har også blitt tatt i bruk av Nasjonal forskerskole i KU, som del av seminar 3 om forskningsetikk.

I forlengelse av arbeidet med forskningsetikk, har KMD tatt initiativ til å utvikle nasjonale forskningsetiske retningslinjer for KU. UHR-KDA har nedsatt en spesialistgruppe som skal utarbeide forslag til retningslinjer. KMD er representert i denne gruppen ved tidligere prodekan.

KORONAPANDEMIENS PÅVIRKNING

Koronapandemien har virket tydelig inn på gjennomstrømmingen ved KMD, som vist ovenfor. 6 av de 12 søknadene om forlengelse er begrunnet med forsinkelser som følge av pandemien. Antallet rettighetsbaserte permisjoner bør imidlertid også ses i sammenheng med pandemi, hvor stipendiater eller deres familiemedlemmer har blitt syke eller vært i karantene. Stipendiatene rapporterer videre om begrensede muligheter for fysiske møter med samarbeidspartnere, utfordringer med internasjonal forankring av prosjektene og behov for endring av prosjektene som konsekvens av pandemien. KMD har mottatt et stort antall henvendelser om utvidet veiledningsressurs som følge av pandemi-relaterte forsinkelser. Fakultetet gir normalt x/12 av ordinær ressurs. En kandidat som får en måneds forlengelse, vil da motta 1/12 av ordinær årsressurs på 100 timer.

Den nasjonale forskerskolen i KU har etter KMDs vurdering gjort en svært god jobb med å tilpasse kursene til koronapandemien. Seminarene har for en stor del blitt gjennomført digitalt. Forelesninger har til dels blitt forhåndsinnspilt, slik at mer av seminartiden kan anvendes til diskusjoner. Forskerskolen har opprettet en eksposisjonsside i Research Catalogue⁸ for hvert seminar med kursinformasjon, forelesningsmateriale, leselister samt et åpent digitalt arbeidsrom hvor stipendiater og seminarledere kan laste opp og redigere

⁵ <https://advancingsupervision.eu>

⁶ <https://www.researchcatalogue.net/view/699306/883879>

⁷ <https://advancingsupervision.eu/3d-flip-book/undoing-supervision-a-compendium-of-key-issues-in-supervising-artistic-research-doctorates/>

⁸ Researchcatalogue.net er en internasjonal database for KU.

materiale i løpet av seminaret. Flere av de nye arbeidsformene vil bli videreført etter pandemien.

KVALITETSARBEID I FORSKERUTDANNINGEN

KMD følger UiBs kvalitetssystem for ph.d.-utdanningen.

- Arbeidet med fremdriftsrapporter er redegjort for ovenfor. I 2021 ble det levert 27 rapporter fra stipendiater og like mange fra veiledere.
- I 2021 ble det gjennomført 5 midtveiseevalueringer: 3 på Institutt for design og to på Institutt for Samtidskunst. Rutiner for midtveiseevaluering er tilgjengelig på nettside for stipendiater ved KMD.⁹
- Medarbeidersamtaler gjennomføres av instituttleder eller den instituttleder har delegert ansvaret til. Dersom det er momenter fra samtalene som må følges opp strategisk, rapporteres dette til ph.d.-koordinator og UFF. I 2021 ble det gjennomført medarbeidersamtaler med samtlige stipendiater ved Griegakademiet, ingen ved Kunstakademiet institutt for samtidskunst eller ved Institutt for design. Dette har blitt påtalt av visedekan i Instituttlederforum. I 2022 skal alle stipendiater ha medarbeidersamtale i tillegg til at det tilbys oppfølgingssamtale til ph.d.-stipendiater som ikke er ansatt ved UiB.
- Det ble i 2021 avholdt 18 medarbeidersamtaler ved Griegakademiet derav 4 oppfølgingssamtaler med ph.d.-stipendiater som ikke er ansatt ved UiB
- Kandidatundersøkelse: Den første kandidaten fra KMDs program disputerte desember 2021, med promosjon i 2022. FIA er ansvarlig for å gjennomføre undersøkelsen. KMD avventer første samlerapport for programmet mot slutten av 2022.
- Progamevaluering: Ph.d.-programmene ved UiB skal gjennomføres hvert sjette år. KMD skal gjennomføre sin første evaluering i 2023. Fakultetsadministrasjon og UFF vil begynne forberedelsene av progamevalueringen høst 2022.

Emneportefølje og emneevaluering

KMD tilbyr ingen faste, obligatoriske ph.d.-emner. Som ellers ved UiB, skal KMDs stipendiater gjennomføre en opplæringsdel på 30 ECTS. Den obligatoriske, fellesfaglige opplæringsdelen er på 20 ECTS og gjennomføres i samarbeid med Nasjonal forskerskole i kunstnerisk utviklingsarbeid, som er finansiert av KD og ligger under HK-dir¹⁰. Forskerskolen har et styre med medlemmer fra alle gradsgivende institusjoner i KU. Visedekan ved KMD er nestleder. Alle stipendiatene i KMDs program tas opp i forskerskolen. Forskerskolen gjennomfører årlige egenevalueringer av hele kurstilbudet, som behandles av UFF. I 2022 gjennomfører forskerskolen sin første 3-årige evaluering. KMDs innspill til evalueringen behandles i UFF.

Stipendiatene gjennomfører en individuell opplæringsdel på 10 ECTS. *Grieg Research School in Interdisciplinary Music Studies (GRS)*¹¹ er administrert fra Griegakademiet, og er organisert i et konsortium bestående av flere aktører som er viktige i et tverrdisiplinært tilbud innen vitenskap og kunstnerisk metode. Alle institusjonene er en del av MusicNet West og UH Net West. Forskerskolen tilbyr kurs til vitenskapelige og KU-stipendiater to ganger i året.

⁹ <https://www.uib.no/kmd/111557/veiledere-og-phd-kandidater-ved-kmd#ph-d-program-i-kunstnerisk-utviklingsarbeid>

¹⁰ <https://diku.no/programmer/nasjonal-forskerskole-i-kunstnerisk-utviklingsarbeid>

¹¹ <https://www.uib.no/en/rs/grieg>

I 2022 jobber KMD for å opprette et kurs på 2 ECTS i bruk av Research Catalogue.

KANDIDATENES BIDRAG TIL FAKULTETETS FORSKNING

KMDs stipendiater utgjør en viktig del av fakultetets forskning. Utlysning av stillinger er basert på strategiske prioriteringer, og knyttes til eksisterende forskningsmiljø, forskningsgrupper og prosjekter. Det er nedfelt i KMDs handlingsplan at alle stipendiater skal knyttes til en forskningsgruppe, fagmiljø eller et prosjekt i hele stipendiatperioden. Institutt for samtidskunst og Institutt for design har ikke kommet like langt i formaliseringen av denne prosessen som på Griegakademiet. Stipendiatene er høyt verdsatt i sine fagmiljøer, hvor de bidrar til økt aktivitet og dialog. Ofte bidrar de med sine eksperimentelle prosjekter til å skape forbindelser på tvers av institutter og disipliner. Stipendiatene deltar aktivt i instituttenes og fakultetets ulike utvalg, fora og samlinger.

De strategiske prioriteringene ved ansettelse har blant annet ført til et meget sterkt miljø for eksperimentell lydkunst. De tre første kandidatene som har disputert fra ph.d.-programmet i KU (to i 2022) har på ulike måter bidratt til dette miljøet, som KMD styrker ytterligere med utlysning i 2021 av stipendiat i *Sound Practice*. Dette er forskningsprosjekter som krysser grensene mellom instituttene, med stor grad av usikkerhet og potensiale for nyskapning.

AVSLUTTENDE BETRAKTNINGER

NOKUT har i 2022 valgt ut KMDs ph.d.-program i KU til ettersyn. KMD stiller seg positiv til dette, og ser fram til en grundig gjennomgang av kvalitetssystem, rutiner, og etterlevelse av disse. Denne prosessen, resultatene fra de første kandidatundersøkelsene og programevaluering vil være av stor betydning for videre utvikling og styrking av programmet. KMD ønsker å starte prosess med revisjon av forskrift våren 2023.

Ph.d.-utdanningsmelding 2021 for Det psykologiske fakultet

Det psykologiske fakultet har om lag 110 ph.d.-kandidatar, og har dei siste fem åra hatt 15-20 disputasar i året. Kring halvta av ph.d.-kandidatane er eksternfinansierte, og har arbeidsplass andre stadar enn ved UiB. Stipendiatane ved fakultetet har sitt eige stipendiatutval (*psykSTIP*), som aktivt arbeider for å fremja interessene til både interne og eksterne ph.d.-kandidatar. Alle ph.d.-kandidatane er knytt til 4 ulike forskarskular. Fakultetet organiserer tre av forskarskulane: *International Graduate School in Integrated Neuroscience (IGSIN)*, *Graduate School of Human Interaction and Growth (GHIG)*, og *Graduate School of Clinical and Developmental Psychology (CDP)*. I tillegg koordinerer fakultetet den regionale forskarskulen *Western Norway Graduate School of Educational Research II (WNGER II)*, som vart oppretta i 2018.

Oppfølging av førre års ph.d.-utdanningsmelding og eventuelle tiltak

Fakultetet opplever at ph.d.-utdanninga har hatt ei positiv utvikling sidan førre ph.d.-utdanningsmelding. Opptakstalet og talet på disputasar har auka, og kursaktiviteten i forskarskulane er attende på eit normalt nivå. Professor II-satsinga i forskarskulane viser att i rapporteringa, gjennomstrøyminga er god, og kandidatundersøkinga syner stort sett gode tal for fakultetet på mange deler av ph.d.-utdanninga. Koronapandemien har sett sitt preg også på ph.d.-utdanninga ved fakultetet, men fleksible tilsette og kandidatar har lukkast med å halde aktivitetsnivået oppe i stor grad. Når det gjeld særlege tiltak sidan fjoråret har fakultetet fått på plass ein dedikert stillingsressurs til undervisning i vitskapsteori. Programskildringa er også oppdatert med tekst som tydeleggjer retningslinene gjevne i UiB sitt *Kvalitetssystem for ph.d.-utdanninga*. Systematisk implementering av dette vil ha høg prioritet i arbeidet med ph.d.-utdanninga ved fakultetet framover.

Opptak, gjennomstrøyming, disputasar, underkjenningar og fråfall – skildring av situasjonen og eventuelle tiltak for å betra desse parametrene

Fakultetet tok opp 23 nye kandidatar til ph.d.-utdanninga i 2021, ein solid auke frå året før då vi tok opp 16 nye kandidatar. 13 av dei som vart tekne opp i 2021 har ekstern finansiering. Opptakstala varierer frå år til år, dels ut frå kor mange universitetsstipend som til ei kvar tid er ledige, om fagmiljøa får tilslag på eksterne forskingsmidlar, og ut frå kva eksterne samarbeidspartnarar våre forskarar samarbeider med. Fakultetet lyser ut ledige universitetsstipendiatstillingar 2 gonger årleg.

Når det gjeld gjennomstrøyming i ph.d.-utdanninga syner UiB sine kontrollrapportar at kandidatane som disputerte i vårsemesteret 2021 i gjennomsnitt brukte 3,2 år før dei disputerte (nettotid, dvs. permisjonar m.m. er trekt frå). Kandidatar som disputerte i haustsemesteret brukte 2,9 år. Dette er særst gode tal, men her er det som alltid små tal. Ser vi på fullføringsprosent etter 6 år i ph.d.-utdanninga ligg denne i 2021 på 86,67 %. Dette er også særst bra, men også her er det slik at små tal kan gje store utslag. Fakultetet er alt i alt nøgd med gjennomstrøyminga av kandidatar i ph.d.-programmet, og meiner tiltak som minimum to rettleiarar, midtvegsevaluering og grundig handsaming av framdriftsrapporteringa medverkar til gode resultat – i tillegg til at alle ph.d.-kandidatar er med i forskarskular og vert integrerte i forskingsgrupper ved fakultetet.

I alt disputerte 19 kandidatar i 2021. Dette er ein auke frå berre 14 året før, og dette heng truleg saman med koronapandemien. Likevel: Frå hausten 2020 har fakultetet sett ein auke i talet på innleveringar, og talet på disputasar vil truleg liggja godt over 20 i 2022.

Fakultetet hadde ingen førstegongs underkjenningar i løpet av 2021. Når det gjeld mindre omarbeidingar etter §11.5 i ph.d.-forskrifta, hadde fakultetet ingen slike i 2021, men fakultetet hadde 1 dr. philos. som omarbeidde avhandlinga i 2021.

Når det gjeld fråfall i ph.d.-utdanninga slutta 5 ph.d.-kandidatar i ph.d.-utdanninga ved fakultetet i 2021, 1 kandidat døydde og 4 lengeverande kandidatar vart skrivne ut. Dette er uvanleg høgt fråfall

på eitt år for fakultetet – det kan vera tilfeldig, men koronapandemien spelar sannsynlegvis også ei rolle her.

Når det gjeld opptak, gjennomstrøyming, disputasar, underkjenningar og fråfall ser fakultetet det slik at det er eit felles ansvar for fagmiljø, rettleiarar og administrasjon å gje ph.d.-kandidatane aktiv oppfølging i heile utdanningsløpet. Semesterregistrering, framdriftsrapportering og midtvegsevaluering er alle nyttige målepunkt for å kartleggja status for dei einskilde ph.d.-kandidatane. Fakultetet har lenge samarbeidd med forskarskulane om å gjera midtvegsevaluering til ein viktig arena for å kvalitetssikra ph.d.-kandidatane sitt individuelle arbeid, og dei seinaste åra har fakultetet også mobilisert institutt og forskarskular gjennom forpliktande oppfølging av den årlege framdriftsrapporteringa i ph.d.-utdanninga. Fakultetet trur også at UiB si innføring av tilbod om oppfølgingssamtalar for eksternt tilsette ph.d.-kandidatar, vil kunna gje enno betre oppfølging framover.

Når det gjeld særlege grep for den organiserte ph.d.-utdanninga ved fakultetet, meiner fakultetet at godkjenning av alle ph.d.-emne som vert tilbydd på fakultetsnivå og gjennom forskarskulane i programstyret for ph.d.-utdanninga, hevar kvaliteten i ph.d.-utdanninga. Implementering av systematiske emneevalueringar vil også medverka til dette, og dette vert fasa inn i løpet av 2022. Fakultetet har tilsett to professor II-stillingar (20 %) knytt til ph.d.-utdanninga over eige budsjett. I tillegg har fakultetet tilsett to professor II-stillingar frå UiB sine koronamidlar som også skal bidra til fakultetets ph.d.-utdanning, og styrka forskings samarbeidet med fakultetet sine forskingsgrupper. Kvar av dei 4 forskarskulane ved fakultetet har såleis knytt til seg kvar sin professor II-ressurs. Dette aukar undervisningskapasiteten og det faglege nivået i heile ph.d.-utdanninga. Fakultetet ynskjer også framleis å ha fokus på rettleiaropplæring i ph.d.-utdanninga gjennom eigne kurs og seminar, men vil framover sjå nærare på korleis denne kompetanseutviklinga kan strukturast enno betre for alle rettleiarar ved fakultetet.

Koronapandemien sin påverknad på ph.d.-utdanninga ved fakultetet

Koronapandemien har påverka alle tilknytt ph.d.-utdanninga ved fakultetet også i 2021.

Når det gjeld den obligatoriske opplæringsdelen greidde fakultetet å gjennomføra både det årlege obligatoriske kurset (PS901) og den obligatoriske stipendiatsamlinga i 2021. PS901 vart arrangert digitalt, og sær mange deltok sidan kurset vart avlyst i 2020. Kurset er viktig for ph.d.-utdanninga ved fakultetet, og fakultetet har gjort ei tilsetjing som også sikrar ein dedikert stillingsressurs til vitskapsteoretisk undervisning retta mot ph.d.-utdanninga. Erfaringane frå koronaperioden syner at eit så stort kurs er sårbart ved avlysingar, og vi ser no nærare på organiseringa av dette kurset for å sikra god gjennomføring for ph.d.-kandidatane. Koronapandemien var også tema på den årlege, obligatoriske stipendiatsamlinga (PS902) i 2021. Ansvar for denne samlinga, som kombinerer ulike tema og presentasjon av ph.d.-kandidatar sine forskingsprosjekt, går på omgang mellom forskarskulane. I 2021 vart samlinga organisert av WNGERII med tittelen *The corona pandemic's impact on the PhD-fellows doctoral projects*. Samlinga vart opna av rektor ved UiB, og deltakarane fekk høyra om ph.d.-erfaringar frå koronapandemien, erfaringar med fjernundervisning og rettleiing i krisetider. I tillegg var det paneldiskusjonar og plenumsdiskusjonar.

Forskerskulane er ansvarlege for valfrie kurs i opplæringsdelen ved fakultetet. Også i 2021 var aktiviteten her påverka av pandemien. Færre kurs vart gjennomførte i 2021 enn i eit normalår, og sjølv om kursaktiviteten etterkvart har normalisert seg, skapte dette utfordringar for ph.d.-kandidatane.

Gjennomgang av framdriftsrapporteringa for 2021 syner også pandemipåverknaden hjå ph.d.-kandidatane. Godt over 60 % av alle kandidatar meldte om at dei var forseinka i ph.d.-utdanninga grunna korona. Dette er noko lågare enn fakultetstala frå UiB si spørjeundersøking (jf. FU-sak 15/21) frå våren 2021 (77%). Av desse forseinka kandidatane melder 35 % av kandidatane i

framdriftsrapporteringa om at dei er meir enn 2 månader forseinka, og like mange svarar at dei er usikre på kor mykje forseinka dei er. Dette er litt over tala frå UiB-undersøkinga. Problem med datainnsamling, pasientrekruttering, planlagde utanlandsopphald, tilgang til infrastruktur, avlyste kurs og konferansar vert nemnt i rapporteringa. I tillegg rapporterte fleire ph.d.-kandidatar også utfordringar med barnepass, ein pressa heimesituasjon og sosiale vanskar. Fakultetet er framleis uroa over langtidsverknadane pandemien kan ha både for ph.d.-kandidatane, forskingsprosjekta, gjennomføring og kvalitet i ph.d.-utdanninga. Det kan framleis vera behov for auka fleksibilitet framover, ettersom verknadane av pandemien vert tydelegare for einskiltkandidatar som nærmar seg slutten av utdanningsløpa. Det er viktig at universitet og fakultet tek høgde for dette. Når det gjeld ph.d.-kandidatar der fakultetet er arbeidsgjevar har til no 29 kandidatar søkt om forlenging av ph.d.-perioden sin per mai 2022. Ingen avslag er gjevne til no. 14 kandidatar har søkt om forlengingar utover 1 månad – som jo var det som vart lova kort etter pandemiutbrotet, og desse sakene er meir krevjande å handsama. I tillegg til at stipendiatar kunne søkja om forlenging, vart det vedteke i universitetsleiinga sommaren 2021 at alle stipendiatar tilsette ved UiB før 01.01.2021, skulle gjevast nok éin månads forlenging (utan søknad). I denne kategorien har fakultetet per mai 2022 gjeve éin månad forlenging til 19 personar. Fakultetet veit framleis lite om stoda for dei eksterne ph.d.-kandidatane, utover det vi kan sjå i framdriftsrapporteringa.

Ph.d.-kandidatane sine bidrag til forskinga ved fakultetet

Alle ph.d.-kandidatar ved Det psykologiske fakultet vert knytt til forskingsgrupper (og forskarskular) ved fakultetet gjennom sin hovudrettleiar. Dette er viktig for å integrera og inkludera kandidatane i fagmiljøa, og fakultetet ser på ph.d.-kandidatane som ein viktig del av forskinga som vert gjennomført. Fakultetet har over lang tid gjort eit medvite val om å støtta større strategiske forskingssatsingar og søknadar om ekstern finansiering med øyremerka stipendiatstillingar som eigenandel. Slik er ph.d.-kandidatane viktige for å byggja opp ny kompetanse og nye fagmiljø, og lenge vart praktisk talt alle ledige stipendiatstillingar ved fakultetet omsette på denne måten. Fakultetet forvaltar også særlege stipendiatressursar øyremerkte integrert dobbelkompetanseutdanning i psykologi (DK). Desse spissa utdanningsstillingane har tradisjonelt vore innretta mot spesialisthelsetenesta, men i 2022 tek to kandidatar til i DK-stipendiatstillingar i samarbeid med Bergen kommune – ei viktig strategisk samarbeidssatsing i tråd med både nasjonale og lokale strategiar (som t.d. *HelseOmsorg21* og Alrek helseklynge) for å byggja kompetanse innan samfunnspsykologi. Fakultetet har også det siste året inngått samarbeidsavtalar om både nærings-ph.d. og offentleg-ph.d. Slike ph.d.-prosjekt er viktige for samfunnskontakt når det gjeld forskinga ved fakultetet. Fakultetet har vidare samarbeidsavtalar som også inkluderer ph.d.-utdanning med alle helseføretak i Helse Vest, og mest helvta av ph.d.-kandidatane i ph.d.-programmet er eksternt finansierte. Fakultetet har såleis eit stort, eksternt forskingssamarbeid, der ph.d.-kandidatane er ein viktig del. Fleire av fagmiljøa ved fakultetet har også ein internasjonal profil, og det er eit stort innslag av utanlandske ph.d.-kandidatar. Dette gjev nye impulsar og nettverk som er stimulerande for fagmiljøa. Fleire fagmiljø lyser ut stipendiatstillingar internasjonalt for å få tak i høg og relevant kompetanse.

Fakultetet sitt systematiske kvalitetsarbeid

Størstedelen av fakultetet sitt systematiske kvalitetsarbeid er knytt til arbeidet med framdriftsrapportering, midtvegsevalueringar – og den siste tida også innføring av ulike evalueringsordningar.

Ved Det psykologiske fakultet har grunneiningane ansvar for den første oppfølginga av den årlege framdriftsrapporteringa, og skal få oversikt over og følgja opp evt. ynskjer om samtalar, manglande rapporteringar, forseinkingar og utfordringar som vert rapporterte. Forskingsseksjonen held så møter med kvart einskilt institutt om framdriftsrapporteringa, før den endelege oppfølginga av kandidatar og rettleiarar skjer i programstyret for ph.d.-utdanninga. Forskingsseksjonen følgjer så opp avtalte

tiltak for einskiltkandidatar i samarbeid med grunneiningane. Arbeidet med framdriftsrapporteringa har funne si form, og er kanskje det viktigaste i ph.d.-utdanninga for den einskilde kandidaten. Tilgang på alle rapportar i god tid er såleis sær viktig, og fakultet opplevde i 2021 igjen frustrasjonar knytt til forseinka tilgang til UiB sin rapportdatabase. I tillegg mangla fakultetet sine ph.d.-kandidatar ved eitt av fakultetet sine senter i rapportdatabasen sær lenge, trass gjentekne purringar.

Obligatorisk midtvegsevaluering er delegert til forskarskulane ved fakultetet, og vert normalt gjennomført i kandidaten sitt 4. semester. Deltakarar er ph.d.-kandidat og rettleiar, representant frå institutt/forskar skule og ein midtvegsevalueringskomité som skal bestå av minst ein fagperson frå eige fagmiljø/forskningsgruppe og minst ein fagperson frå anna fagmiljø/anna forskningsgruppe. Kandidaten sender inn relevante dokument, i tråd med retningsliner frå institutt/forskar skule. Dette kan vera prosjektskildring ved opptak, artiklar/artikkelutkast og eigenrapportert oversikt over gjennomførte kurs/seminar og formidlingsaktivitetar. Relevante dokument og opplysningar sendast komiteen i god tid før evalueringa. Sjølve midtvegsevalueringa skjer ved at kandidaten gjev ei munnleg oppsummering av eige prosjekt, progresjon og gjennomført forskarutdanning. Kandidaten skal gje si eiga vurdering av risikofaktorar og gjera greie for vidare arbeid med forskningsprosjektet. Komiteen skal gje kandidaten ei fagleg vurdering av prosjektet og tilrådingar for kandidaten sitt vidare arbeid. I vurderinga skal det særleg leggast vekt på å drøfta tilhøve som kan styrka fagleg kvalitet, redusera utryggleik og avdekka risiko som kan medføre fare for forseinka eller manglande gjennomføring av ph.d.-utdanninga, slik at utdanninga kan gjennomførast innan normert tidsramme. Evalueringa skal ha form av ein konstruktiv fagleg dialog, der målet er å gje tydelege råd for vidare arbeid med ph.d.-prosjektet. Minst 30 minutt skal setjast av til kandidaten sin gjennomgang, og det må i tillegg setjast av nok tid til kommentarar, oppfølgingsspørsmål og diskusjonar. Evalueringa skal leia til en konklusjon GODKJENT eller IKKJE GODKJENT, ut frå komiteen si vurdering. Godkjente midtvegsevalueringar registrerast i FS. Ikkje-godkjente midtvegsevalueringar skal resultera i ein oppfølgingsplan utforma av kandidat, rettleiarar og institutt, og med ny midtvegsevaluering påfølgjande semester. I alt vart det gjennomført 15 midtvegsevalueringar ved Det psykologiske fakultet i 2021, og alle desse vart godkjente.

Når det gjeld opplæringsdelen opplever fakultetet at både sjølve programskildringa, og ei detaljert dokument med skildring av krava i denne, set gode rammer for forskaropplæringa. Opplæringsdelen vart grundig revidert, sist i samband med innføring av fakultetsvise ph.d.-program i 2018/2019. Fakultetet nyttar etter måten store ressursar på den obligatoriske delen av opplæringsdelen. Fakultetet sitt omfattande obligatoriske ph.d.-kurs på 8 ECTS om forskningsdesign, metodar, etikk og vitskapsfilosofi (PS901) går årleg i vårsemesteret over 10 dagar, og får gode evalueringar. Fakultetet ynskjer likevel å gjennomgå emnet saman med emneansvarleg med tanke på ei rekallibrering av studiepoengutteljinga, sidan omfang og arbeidskrav har auka monaleg dei siste åra. Den årlege stipendiatsamlinga (PS902) for nye ph.d.-kandidatar og rettleiarar på Solstrand i haustsemesteret og gjev også ein verdifull fagleg og sosial introduksjon til ph.d.-utdanninga ved fakultetet. Deltakarane evaluerer PS901 via spørjeskjema, i 2021 vart også PS902 evaluert via spørjeskjema.

Eit godt og tenleg kurstilbod skal sikrast gjennom forskarskulane sine bidrag til den valfrie delen av opplæringsdelen. Dei 4 forskarskulane ved fakultetet utviklar og kvalitetssikrar alle ph.d.-emne som kvart semester vert godkjente av programstyret, og dei administrerer i tillegg meir uregelmessige *ad hoc*-emne som kan dukka opp via gjesteførelesarar i fagmiljøa eller *transferable skills*-kurs som kandidatane etterspør. Det er god aktivitet og fleire kurs kvart semester ved alle forskarskulane. Midlar sette av til professor II-stillingsressursar ved kvar av dei 4 forskarskulane i 2021 styrkar tilgangen på lærekrefter, og medverkar til eit betre og meir føreseieleg kurstilbod.

Som oppfølging av UiB sitt arbeid med *Kvalitetssikringssystemet for ph.d.-utdanninga* har fakultetet siste året revidert programskildringa, særleg når det gjeld evalueringsordningar av programmet,

rammer for opplæringsdelen, emneportefølje og emneevalueringar. Dette gjev fakultetet ei tydeleg retning i denne delen av kvalitetssikringsarbeidet, og implementeringa av evalueringar vil verta høgt prioritert framover.

Når det gjeld den årlege *Kandidatundersøkinga* vert det orientert om denne i programstyret, og fakultetet har med interesse gått gjennom 5-års samlerapporten FIA sendte ut i mars. Sjølv om talgrunnlaget er lite gjev dette viktig informasjon om ph.d.-utdanninga, både ved UiB og ved fakultetet. Samlerapporten viser ei god og positiv utvikling for Det psykologiske fakultet. Mykje er bra i opplæringsdelen, rettleiarane får gode tilbakemeldingar og kandidatane er nøgde med den administrative oppfølginga. Likevel er det tydeleg at fakultetet også kan bli betre, særleg når det gjeld *transferable skills*, karriererettleiing og internasjonalisering. Fakultetet meiner slike undersøkingar er viktige, og vil nytta desse i det vidare kvalitetssikringsarbeidet.

Ph.d.-utdanningsmelding 2021 – Det medisinske fakultet

28.04.2022

1. Opptak, gjennomstrømming, disputaser, underkjenninger og frafall – beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak for å forbedre disse parameterne.

I 2021 tok fakultetet opp 96 nye kandidater, med følgende fordeling: 29 ved institutt for global helse og samfunnsmedisin, 25 ved Klinisk institutt 2, 22 ved Klinisk institutt 1, 13 ved institutt for biomedisin og 7 ved institutt for klinisk odontologi. Dette er en stigning fra 2020 da vi tok opp 86 nye kandidater, og i 2019 da vi tok opp 90 kandidater.

Vi ser at det er variasjoner mellom instituttene når det gjelder gjennomstrømming og oppfølging av kandidater i programmet. Dette henger til dels sammen med instituttenes størrelse og antall kandidater ved hvert institutt.

Totalt ble det avlagt 95 doktorgrader ved fakultetet med følgende fordeling: 32 ved institutt for global helse og samfunnsmedisin, 27 ved Klinisk institutt 2, 25 ved Klinisk institutt 1, 8 ved institutt for biomedisin og 3 ved institutt for klinisk odontologi. Dette er en nedgang fra 2020 da det ble avlagt 113 doktorgrader ved fakultetet.

Antall kandidater som disputerte innen 6 år ved Det medisinske fakultetet, registrert med startår 2015 (n=92) hadde 66% disputert innen utgangen av 2021. Tilsvarende tall for 2014 (n=104) var 80%. For opptaksårene 2013 og 2012 var andelen ca. 70-73%. Fakultetet anser denne nedgangen som ettervirkning av koronapandemien. En annen mulig årsak kan være at det er flere kandidater med deltidsstillinger på sykehuset. Et institutt på fakultetet rapporterer at det var betydelig lavere opptak i 2017, som kan være en annen årsak til denne nedgangen.

Totalt fikk 4 avhandlinger anbefalt om mindre omarbeiding. Det var ingen underkjenninger. Fakultetets oppfatning er at ordningen med mindre omarbeiding hever kvaliteten på ph.d.-avhandlingene og fører til færre underkjenninger.

2. Korona-pandemiens påvirkning på ph.d.-utdanningen ved fakultetet.

Fakultetet har fått varierende tilbakemeldinger fra instituttene, men de fleste melder at korona-pandemien har påvirket ph.d.-kandidatene på en eller annen måte. Generelt har pandemien forårsaket færre forsinkelser med kortere perioder i 2021 enn i 2020, men fakultetet og instituttene er oppmerksomme på at kandidater fortsatt melder om korona relaterte utfordringer. Kandidater som jobber med kliniske studier, laboratoriearbeid eller dyreforsøk er mest rammet. Avliving av mus under

nedstenging har ført til langvarig ettervirkning. Ved de kliniske instituttene er det en del som melder at de har redusert avsatt tid til forskning på grunn av økt behov for arbeid i klinikk.

De fleste kandidater melder at veiledningen har vært som vanlig. Mange melder om veiledning gjennom digitale møter der man har vært forhindret til å møtes fysisk.

Opplæringsdelen har stort sett gått som planlagt, med mye digitale undervisning og digitale møterom. Det er ikke noe tvil at kandidatene synes opplæringsdelen var bedre før pandemien. Noen kandidater melder at avlyste konferanser i 2021 der det var planlagt deltakelse har ført til manglende muligheter for å få formidlingspoeng. Men ph.d.-kandidatene har brukt andre muligheter for å få studiepoeng, som å publisere populærvitenskapelige artikler, kronikker, intervju, wikipedia artikler, og original studentundervisning.

Fakultetet har hatt både fysiske, heldigitale og hybride disputaser. I tillegg til strømming. Noen av instituttene melder at digitale disputaser har vært svært vellykket. Spesielt gjelder det for kandidater som oppholder seg i utlandet, eller som har publikum i utlandet. For tilsvarende kandidater har det tidligere vært 4-5 deltakere i auditorium, mens det nå er over 40 deltakere på zoom. Fakultetet ønsker å fortsette med ordningen om å tilrettelegge for heldigitale og hybride løsninger der fysisk disputas ikke er mulig.

Når det gjelder internasjonale nettverk, er det en stor variasjon mellom forskningsgruppene. Ved noen institutter er det flere internasjonale gruppeledere som har bidratt til opprettelse av det internasjonale nettverket. I tillegg har det vært arrangert seminarer gjennom forskerskolene med internasjonale foredragsholdere og muligheter for å delta aktiv i diskusjon og nettverksbygging. Andre institutter melder at det naturligvis har vært redusert internasjonal nettverking grunnet pandemien, men at digitale arenaer har likevel gjort det mulig å være med på digitale konferanser og møter.

3. Kandidatenes bidrag til forskningen ved fakultetet.

Ved det medisinske fakultet, gjøres de strategiske valgene i forskningsgruppene med rekruttering av kandidater til pågående prosjekter. Forskningsgruppelederne gjør også strategiske valg med søknader om stipendfinansiering til fakultetet, Helse Vest, NFR, og andre eksterne finansieringskilder. Både eksterne og interne finansieringskilder legger stor vekt på at forskningen skal være nyskapende. Det er delvis utfordringer å rekruttere kandidater med medisinsk bakgrunn når det gjelder fordeling av tid til ph.d.-prosjektet og arbeid i klinikken. Innovasjon satsingsområde er i nært samarbeid med Eitri-inkubatoren. Kandidater med prosjekter som ser ut til å lede mot innovasjoner, har mulighet til å få kontorplass og lab i Eitri.

4. Fakultetets systematiske kvalitetsarbeid

Oppfølging av fremdriftsrapporter

Fremdriftsrapporteringen var gjennomført som planlagt. I 2021 har fakultetet lagt til spørsmål knyttet til deltakelse i forskerskolene. Instituttene kaller inn kandidater og veiledere som i rapporten ber om oppfølging, eller der det er store forskjeller mellom kandidat og veilederes besvarelse, eller andre forhold som gjør at instituttet finner det hensiktsmessig å følge opp. Oppfølgingen er stort sett gjennomført av ph.d.-koordinator, og instituttleder blir involvert i tilfeller som krever ytterligere oppfølging. Tiltak er blant annet justering av prosjekt, bytte av veileder, endring av veiledergruppe eller annet. Et institutt ved fakultetet som har overkommelig med kandidater, kaller inn alle til samtale med både ph.d.-koordinator og instituttleder. Fakultetet har årlige dialogmøter med alle instituttene, der overordnede spørsmål knyttet til ph.d.-utdanningsmeldingen, framdriftsrapportene, utviklingsprosjekter og konkret oppfølging av enkeltkandidater er tema på disse møtene. Fakultetet anser at årlig dialogmøte gir viktige tilbakemeldinger og er en anledning for institutter og fakultetet til å drøfte aktuelle problemstillinger på de enkelte enhetene. Det er delvis ulike utfordringer på de forskjellige instituttene, ettersom de har svært ulikt omfang på forskerutdanningen. Derfor er det viktig å ha god og kontinuerlig dialog med instituttene.

Midtveisevaluering

Alle ph.d.-kandidater ved Det medisinske fakultet skal gjennomføre midtveisevaluering omtrent halvveis i sin avtaleperiode. Målet er å hjelpe kandidaten og veileder å vurdere om kandidaten er godt på vei til å oppnå ph.d.-utdanningens forventede læringsutbytte og om prosjektet er i rute i henhold til oppsatt plan. En av instituttene på fakultetet har innført en rutine hvor forskningsleder får tilsendt alle midtveiseevalueringer for å lettere kunne følge opp kandidater som er vurdert som å ha en bekymringsverdig fremdrift.

Gjennomføring av medarbeider- eller oppfølgingssamtaler med ph.d.-kandidaten ut over ordinær veiledning

Opplæringsdelen

Den obligatoriske delen av opplæringen består av grunnkurset, midtveisevaluering, og formidling. For kandidater med forskningsprosjekt hvor det inngår bruk av forsøksdyr, er opplæring i bruk av forsøksdyr i medisinsk forskning også obligatorisk. I tillegg er det en valgfri del av opplæringen. Kandidatene tar emner som tilbys av blant annet forskerskolene, men også eksterne emner fra andre universiteter. Ved grunnkurset, og en rekke andre kurs arrangert ved UiB sendes spørreskjema til deltakerne etter gjennomført kurs, og disse blir brukt til evaluering og for å planlegge neste års kurs.

Det medisinske fakultet begynte i 2019 en større gjennomgang av alle ph.d.-emner med mål om å kvalitetssikre emnene og etablere en større grad av standardisering når det gjelder informasjon som gis og arbeidsmengde per studiepoeng. I gjennomgangen av 50 emner på 900-nivå, ble det klart at det var flere emner der emnebeskrivelsen ikke gav tilstrekkelig informasjon for at en total vurdering kunne gjøres, med tanke på sammenheng mellom innhold i emnet og ECTS-uttelling. I 2021

avsluttet vi dette arbeidet med at enten emner fikk ny og bedre emnebeskrivelse eller redusert uttelling etter gjennomgangen.

Det etableres stadig nye forskerkurs og utdaterte kurs avvikles slik at vi har en moderne og oppdatert kursportefølje tilpasset kandidatens behov. I 2021 ble det etablert 7 nye forskerkurs ved fakultetet.

Emneevalueringer:

Årlige egenvurderinger skal kort beskrive undervisningsopplegget for emnet, og emneansvarlig har ansvaret for å gjennomføre egenvurderingen og behandle disse. Faste ph.d.-emner skal evalueres minst hvert 3.år eller etter hver tredje gang emnet er gjennomført. Det medisinske fakultet har utarbeidet en tidsplan for emneevaluering slik at alle emner har gjennomført en grundig gjennomgang. Planen er at hvert semester blir 6-7 emner tatt ut for evaluering, og arbeidet vil starte høsten 2022.

Programevaluering

I desember 2021 ble en ekstern komite oppnevnt for å evaluere ph.d.-utdanningsprogrammet ved Det medisinske fakultet. Hensikten med evalueringen var å få en uavhengig vurdering av fakultetets doktorgradsprogram. Komiteen fikk i oppgave å gi råd om forbedringsområder, spesielt med hensyn til fullføringsgrad og programmets generelle kvalitet. Prosessen begynte med et oppstartsmøte i desember 2021 med komiteen, visedekan for forskerutdanning og forskningsseksjonen. Den 09.02.2022 arrangerte fakultetet et site visit, der komiteen var med forskningsseksjonen en hel dag. Programmet inneholdt presentasjoner av seksjonen, grunnkurset, opptak, rekruttering og forskerskolene. I tillegg var komiteen med på en planlagt midtveidevaluering, og programutvalgs møtet. Det medisinske fakultet fikk evalueringsrapporten fra den eksterne komiteen den 12.april. Største delen av rapporten var positive og gode tilbakemeldinger. Komiteen kom også med noen konkrete forbedringspunkter. Det medisinske fakultet har etablert opptakskomite på alle instituttene, som består av to vitenskapelig ansatte. Den eksterne komiteen anbefaler oss å inkludere en ph.d.-kandidat i denne prosessen for å øke deres vurderingsevne, samtidig som de kan bruke det som del av sitt pliktarbeid. Videre anbefalte de å jobbe med å rekruttere kandidater internasjonalt, spesielt i UiB sine utlysninger. Når det gjelder grunnkurset, var de stort sett fornøyde, men anbefaler å implementere mer etikk i kurset. Dette er allerede en pågående prosess med BCEPS. Andre anbefalinger var blant annet, økt fokus på internasjonalisering, øke synlighet av forskerskolene, øke samarbeid mellom forskerskolene, inkluder EDI og SDG i programmer, implementere obligatorisk statistikk kurs og inkludere litteraturgjennomgang i midtveiseevaluering. I tillegg har de stort fokus på onboarding innen tre måneder etter oppstart for å sikre at kandidatene er kommet i med prosjektet. Anonym kandidat undersøkelse var anbefalt for å evaluere veileder kvaliteten.

PH.D.- UTDANNINGSMELDING 2021

DET SAMFUNNSVITENSKAPELIGE FAKULTET

Oppfølging av foregående års ph.d.-utdanningsmelding og eventuelle tiltak

I løpet av 2021 har fakultetets [Program for veiledningskompetanse](#) blitt godt etablert og mottatt.

Programmet består av tre deler der de to siste elementene er utviklet ved fakultetet:

1. Universitetspedagogikk
2. E-læringskurs i regelverk og rutiner
3. Veiledningsforum

Fjerde, og siste modul i e-læringskurset ble fullført våren 2021, og kursopplegget har fått gode tilbakemeldinger fra fakultetets veiledere¹. Kurset er obligatorisk for alle interne veiledere og gjennomføringen blir fulgt opp ved oppnevning av et nytt veiledningsforhold. Kurset fungerer også som et oppslagsverk og blir kontinuerlig oppdatert i tråd med nye endringer.

Programstyret for ph.d.-programmet har det overordnede ansvaret for program for veiledningskompetanse og har bestemt at ansvaret for faglig program for Veiledningsforum går på rundgang blant instituttene. I 2021 har tre veiledningsfora blitt gjennomført. I 2022 er så langt to av totalt fire planlagte seminarer gjennomført. Følgende tema er så langt diskutert: "Is there a recipe for writing a successful 'kappe'?", "The various roles a supervisor may have", "PhD-courses: What do our candidates need and how do we guide them?", "Co-authorship between supervisor and PhD candidate", "How to think about PhD supervision in a time when it is very competitive to get a job at a university" og "What does training in research ethics entail?".

På instituttnivå fokuseres det også på erfaringsdeling og diskusjoner knyttet til veilederrollen. Sosiologisk institutt har i lengre tid arrangert veilederforum. I 2021 startet Institutt for administrasjon og organisasjonsvitenskap også opp regelmessige samlinger med veiledning som tema.

[Kandidatforeningen \(STIP-SV\)](#) ble etablert høsten 2021. STIP-SV er en interesseorganisasjon for alle ph.d.-kandidater ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet og jobber med fagpolitiske og faglig-sosiale saker. Foreningen har så langt arrangert sosiale treff og hadde i april 2022 sitt første største arrangement med en karrieredag. Foreningen er et meget ønsket tiltak ved fakultetet.

[Opplæringsdelen](#) er et pågående utviklingsfelt på fakultetet. Høsten 2021 ble ph.d.-kurset i kvalitativ metode gjennomført for første gang. Sosiologisk institutt hadde emneansvaret. Kurset er tenkt som et årlig tilbud der ansvaret vil gå på rundgang blant de involverte instituttene. I 2022 og framover vil fakultetet jobbe med å få på plass et kurstilbud i praktisk rettet forskningsetikk som kombinerer et e-kurs og seminar med etiske diskusjoner knyttet til studentenes egne ph.d.-prosjekter. En grundig evaluering av VITSV900, fakultetets faste emne i vitenskapsteori og etikk, er i planleggingsfasen.

Fakultetet er i ferd med å systematisere innsatsområdene på ph.d.-feltet ved å etablere en lokal handlingsplan. Utkast til planen skal drøftes i juni-møtet i programstyret. Planen forholder seg til handlingsplanen på UiB-nivå, men spesifiserer hvilke hovedaktiviteter fakultetet vil jobbe med i perioden 2022-2024. For 2022 er særskilte aktiviteter: Utvikle et praktisk rettet etikk-kurs rettet mot kandidater og veiledere, utvikle et seminartilbud innen etikk, utvikle tydelige kvalitets-, formal- og sjangerkrav knyttet til den innledende innrammingen (kappen) og arrangere karrieredag ved fakultetet.

¹ Andre institusjoner, som HVL og UiO, har også anerkjent kurset og vist interesse for å utvikle et tilsvarende opplegg.

Opptak, gjennomstrømming, disputaser, underkjenninger og frafall

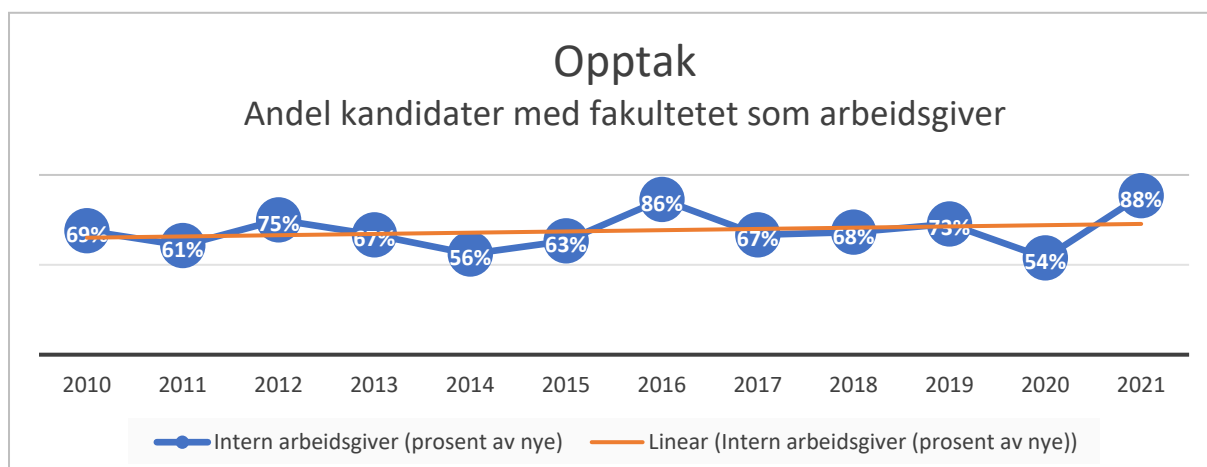
I 2021 tok fakultetet opp 26 nye ph.d.-kandidater, det samme antallet som året før.

I 2020 var opptaket av eksterne kandidater svært viktig for et godt opptakstill. Andelen kandidater med ekstern arbeidsgiver nådde da en topp på 46 %. I 2021 utgjør opptaket av interne kandidater hele 88 % av det totale opptaket. En viktig årsak til den store veksten i antall stipendiater er mange stillinger knyttet til eksternfinansierte forskningsprosjekter og fakultetets SFI: MediaFutures som ligger ved Institutt for informasjons- og medievitenskap.

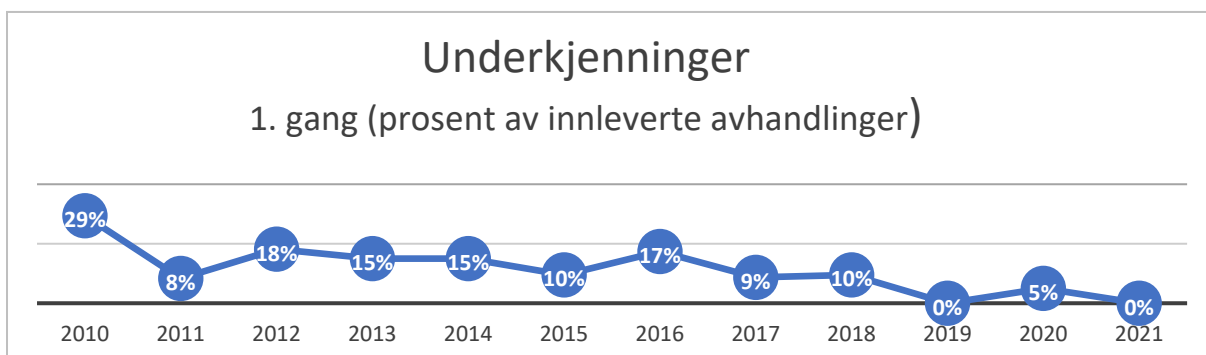
I løpet av de siste 10 årene har fakultetet i snitt tatt opp 31 % eksterne kandidater og 69 % kandidater der fakultetet er arbeidsgiver. Figuren under viser andelen interne kandidater siden 2010. Trendlinjen viser at andelen holder seg stabil selv om den varierer noe fra år til år.

Fakultetet fikk også i 2021 tildelt færre stillinger over grunnbevilgningen, blant annet på grunn av UiBs tildeling av ph.d.-stillinger til de strategiske satsingsområdene. Det er et viktig fokus for fakultetet fremover å sikre så mange stipendiatstillinger over grunnbevilgning som mulig, blant annet for å legge til rette for åpne breddeprosjekter.

Fakultetet hadde 23 disputaser i 2021. Til sammenligning ble 18 disputaser gjennomført i 2020 og 22 disputaser i 2019. Per 20.05.2022 har 9 kandidater disputert og ytterligere 11 har planlagt disputasdato våren eller høsten 2022. Det ser så langt lovende ut for 2022.

Ingen av avhandlingene som ble innleverte i 2021 ble underkjent. De siste fire årene har det bare vært 1-2 underkjenninger årlig. Snittet de siste 10 årene er 10 %.

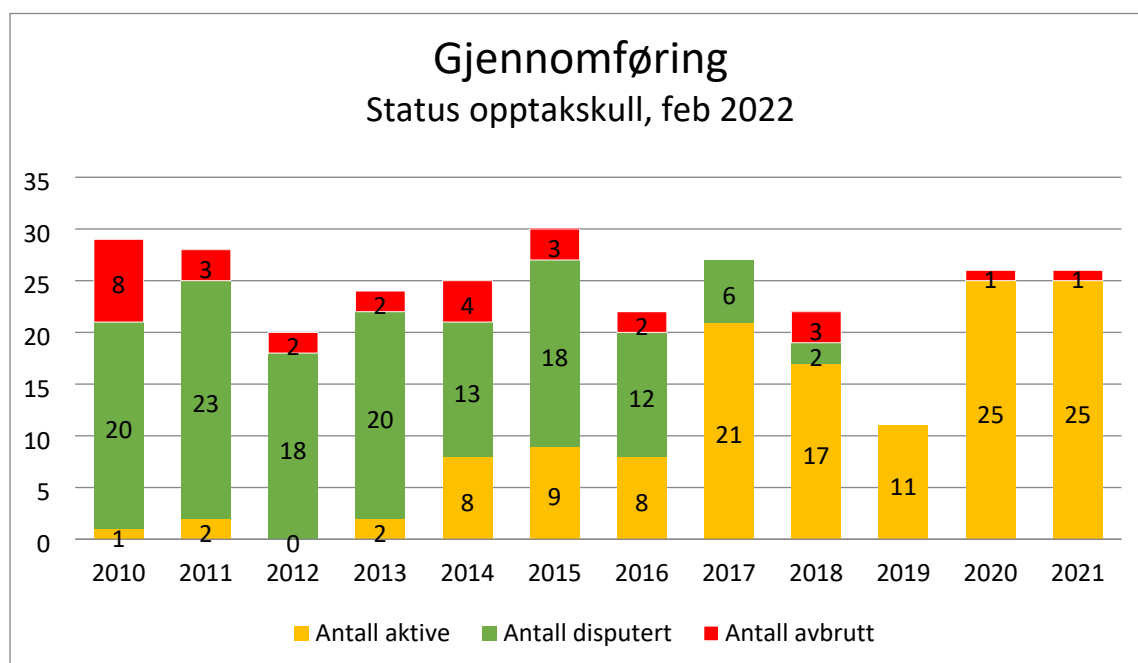
Med få unntak leverer alle som får avhandlingen underkjent inn på ny og får avhandlingen godkjent ved andregangs innlevering. Fakultetet er godt fornøyd med at andelen underkjenninger ser ut til å ha stabilisert seg på et lavt nivå. Det ser ut til at tiltak som oppstartsamtale, årlig oppfølgingsamtale for alle kandidater, midtveisevaluering, to veiledere og tilbud om sluttevaluering har hatt positiv effekt.

Nytt siden 2019 er ordningen med mindre omarbeidinger, som også har bidratt til at færre får avhandlingen underkjent. Komitéen kan be om mindre omarbeidinger dersom det er elementer i avhandlingen de ikke vil akseptere for disputas, men som kan forbedres i løpet av 3 måneder. Totalt 4 kandidater har fått vedtak om mindre omarbeiding, Én hvert år i 2019 og 2020, og to i 2021. Samtlige kandidater fikk godkjent revidert avhandling og har disputert.

Fakultetet har likevel utfordringer med frafall og lang netto gjennomføringstid.

Gjennomstrømmingstallet for 2021 er på 4,0 år netto (den totale tiden kandidaten har benyttet i forskerutdanningen fra opptak til innlevering, fratrukket pliktarbeid, permisjoner etc.). I 2021 ble 6 av kandidatene skrevet ut av programmet. 5 av disse var markant på overtid og 1 sluttet under aktiv finansiering.

Figuren under viser status for opptakskullene fra 2010 til 2021 fordelt på aktive kandidater (gul), disputerte kandidater (grønn) og kandidater som har sluttet (rød).

I 2022 ønsker vi å arbeide videre med å bedre gjennomføring på normert tid og undersøke årsakene til at ph.d.-kandidater blir forsinket eller slutter underveis i løpet. 60% av kandidatene ved fakultetet gjennomførte disputas innen seks år etter opptak i 2021. Dette var en liten bedring fra 2020 der tilsvarende tall var 54%. Fakultetet ligger imidlertid fortsatt godt under gjennomsnittet ved UiB som helhet (71%).

Nærmere analyser viser store forskjeller mellom instituttene når det gjelder andelen kandidater som disputerer innen seks år. Ved ett institutt oppfylte alle kandidatene i kullene 2011 til 2015 6-års målet, mens dette bare var tilfellet for 37% av kandidatene ved et annet institutt. Fakultetet vil i 2022 undersøke hva de store interne forskjellene kan skyldes. Instituttene jobber imidlertid allerede aktivt med tiltak for å bedre gjennomføringen. Institutt for geografi har høsten 2021 hatt en grundig gjennomgang med kandidater og veiledere med klarlegging av status og planer for oppfølging av den enkelte. De har videre utarbeidet rutiner for initiering, innhold og registrering av oppstart, midtveis og sluttevalueringer. Ved Institutt for sosialantropologi vil de innføre sluttevaluering og justere gjennomføringen av midtveisevalueringen. Institutt for administrasjon og organisasjonsvitenskap har gjennomført en spørreundersøkelse blant kandidatene som blant annet har resultert i et større fokus på karriereutviklingsarbeid, tydeligere forventningsavklaringer og bedre integrering av kandidatene i fagmiljøet. Institutt for sammenliknende politikk får gode tilbakemeldinger på hvor viktig deres årlige ph.d.-seminar er for fremdrift og faglig fellesskap blant kandidatene.

Korona-pandemiens påvirkning på ph.d.-utdanningen ved fakultetet

Ph.d.-kandidatene og deres fremdrift var også i 2021 påvirket av Korona-pandemien, men ikke like mye som i 2020.

Et utbredt inntrykk er at pandemien har rammet alle på den ene eller andre måten. Koronaperioden har blitt lang og har for noen dominert den 3-årige ph.d.-perioden. Mange har opplevd negative psykososiale effekter. Situasjonen har medført mindre effektivt arbeid og særlig ekstra utfordringer knyttet til feltarbeid, datainnsamling, utenlandsopphold og muligheten til å bygge internasjonale nettverk. Flere har endret sine prosjekter for å gjøre de gjennomførbare.

Gjennomføringen av opplæringsdelen har vært utfordrende på grunn av utsatte og avlyste kurs.

Eksterne kandidater kan være ekstra utsatt. De er prisgitt ordninger som gis av egen arbeidsgiver, og noen få er heller ikke i et arbeidsgiverforhold. Flere av disse har ikke fått forlengelse.

Nye stipendiater er også ekstra utsatt på grunn av forsinket oppstart (særlig for nye utenfor Europa), dårligere integrering i forskningsmiljøet, vanskeligere å navigere i en kompleks organisasjon og få tilgang til nødvendig informasjon hjemmefra, behov for tettere oppfølging fra adm. og fagpersoner enn de opplever at de får.

Nytt av året i fremdriftsrapporteringen er spørsmål om forsinkelse knyttet til korona. Sommert oppgir 84 % av kandidatene som besvarte spørsmålet at de er forsinket på grunnlag av korona pandemien. Selv om en svært høy andel oppgir de er forsinket, vurderer likevel tilnærmet 60 % av kandidatene sin progresjon som bra eller meget bra. Fakultetet har tilbudt ordninger med forlengelse av finansiering etter søknad. Svært mange har søkt og fått vedtak på forlenget finansiering. 2 måneder er gitt til gruppen under aktiv finansiering, men enkelte har også fått forlenget ytterligere etter begrunnet søknad. Det kan tyde på at denne ordningen har fungert etter intensjonen.

Kandidatenes bidrag til forskningen ved fakultetet.

Ph.d.-kandidatene er svært viktige for forskningsaktiviteten ved fakultetet. Ved utlysning av stipendiatstillinger er fakultetet opptatt av å styrke eksisterende forskningsfelt, styre ressurser mot nye forskningsområder og strategiske satsinger og fremme prosjekter som fører til utvikling av disiplinene. Fakultetet er opptatt av at det også jevnlig skal være åpne utlysninger som muliggjør faglig nyskaping gjennom fritt genererte forskningsideer. Ved å lyse ut stillinger nasjonalt og internasjonalt er målsetningen å rekruttere de beste talentene med de beste prosjektene.

Underveis i ph.d.-løpet utfyller ph.d.-kandidaten fakultetets forskning gjennom sin aktivitet i fagmiljøet, forskningsgruppene og forskerfelleskapet. Mange ph.d.-kandidater er tilknyttet forskningsprosjekter og leverer spissede bidrag inn i prosjektene.

Fakultetet har til nå ansatt 5 stipendiater tilknyttet vår SFI, MediaFutures. Stipendiatene vil arbeide tett med næringslivet og innovasjon og er ventet å bidra med verdifulle kontakter og øke forskningskapasiteten i våre miljøer.

Fakultetet har en stadig høyere andel kandidater som skriver artikkelbaserte avhandlinger, noe som er ventet å gi flere publikasjoner. Ifølge fremdriftsrapportene melder 65 % av kandidatene at de har sendt arbeid inn til publisering, eller fått publisert minst en artikkel. Av disse har 22 % sendt inn eller publisert 3 eller flere artikler. Dette er en liten bedring fra de to foregående årene der tilsvarende tall var 60 % og 22 % i 2020 og 59 % og 21 % i 2019. Flere ph.d.-kandidater får også artiklene sine publisert etter oppnådd grad. Kandidatenes bidrag til forskningen ved fakultetet er dermed ikke avgrenset til den perioden de er tatt opp på ph.d.-programmet.

Fakultetenes systematiske kvalitetsarbeid

1. Oppfølgingen av fremdriftsrapporter

De årlige fremdriftsrapportene gjennomgås på både institutt- og fakultetsnivå.

Det er instituttene, ved instituttleder og/eller forskerutdanningsansvarlige, som har hovedansvaret for gjennomgang og oppfølging av rapportene. Instituttene bruker fremdriftsrapportene til å få oversikt over status for egne kandidater og følger opp enkeltkandidater og veiledere der det er behov for dette, og de rapporterer at fremdriftsrapportene er et nyttig verktøy.

På fakultetsnivå følges kandidater opp med hensyn til behov for utvidet studierett eller eventuelt utskrivning. Denne oppfølgingen gjøres i samråd med instituttene. I tillegg vil kandidater som ønsker samtale med koordinator bli invitert til et møte. Fakultetet utarbeider også statistikk med grunnlag i rapportene. Forhold som belyses er knyttet til formidling på konferanser og seminarer, publisering, finansieringsstatus, valg av avhandlingsformat og antall veiledere. Dataene presenteres for dekanatet, programstyret, instituttledere og i noen tilfeller fakultetsstyret.

2. Midtveisevaluering

Fakultetet har et etablert system for gjennomføringen av midtveisevalueringen, som normalt sett avholdes midt i ph.d.-løpet, og senest ett år før utløpet av avtaleperioden.

Erfaringene med midtveisevalueringen som fast prosedyre er gode. Særlig melder de instituttene som benytter ekstern fagperson i komitéen at dette er svært nyttig for både kandidatene og veilederne.

Midtveisevalueringen lykkes i å være både en arena for å avdekke eventuelle problemer med progresjonen og for å sikre kvalitet i ph.d.-prosjektene. Fakultetet har ikke detaljstyrt hvordan

midtveiseevalueringen skal foregå. Tanken bak dette er at instituttene kan utvikle noe ulike praksiser ut fra hva de erfarer som en nyttig gjennomgang.

3. Gjennomføring av medarbeider- eller oppfølgingsamtaler med ph.d.-kandidatene ut over ordinær veiledning

Årlige medarbeidersamtaler med stipendiatene er en etablert praksis, men er ved noen institutt forsinket grunnet koronasituasjonen. Fast praksis med årlige samtaler med ph.d.-kandidater ansatt ved andre institusjoner er nedfelt i vår programbeskrivelse, men ikke etablert ved alle instituttene. Dette vil vi følge opp i 2022.

4. Opplæringsdelen:

Opplæringsdelen ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet har en fleksibel struktur med mye valgfrihet for hver enkelt kandidat. Dette er påkrevd i og med at ph.d. prosjektene kan være svært spesialiserte, noe som kan skape utfordringer når det gjelder å finne relevante teorikurs for den enkelte. Dette avhjelpes ved at kandidatene også kan ta ph.d.-kurs ved andre norske eller utenlandske institusjoner som tilbyr kurs som hjemmeinstituttet kan godkjenne. Fakultetet opplever dette som en styrke fordi det å ta kurs utenfor UiB også kan brukes til å bygge nettverk, få internasjonale kontakter og nye idéer. Samtidig ønsker vi å ha en fullverdig portefølje av ph.d.-kurs som kan tilbys både egne og eksterne studenter.

Vi har i dag en rekke spesialiserte teori- og metodekurs, ofte tilknyttet eksternfinansierte prosjekter. De fleste tilbys én gang, mens noen tilbys årlig eller med ujevne mellomrom. Fakultetet har tatt initiativ til å utvikle faste metodekurs på ph.d.-nivå. Et kurs i kvalitativ metode startet opp i 2021 og på sik ønsker vi også et kvantitativt kurs. Fakultetet har i 2022 også utlyst midler til tverrfaglige ph.d.-kurs.

Kun ett emne er obligatorisk for alle (vitenskapsteori og etikk, 10 studiepoeng). Øvrige emner kan velges så lenge de kan inngå og oppfylle kravene til følgende struktur, og samlet sett utgjøre minst 30 studiepoeng:

- Faglig teori (minst 5 studiepoeng)
- Metode (minst 5 studiepoeng)
- Faglig formidling (3-5 studiepoeng)

(Institutt for økonomi har krav om 60 studiepoeng og har etablert en mer fastlagt emneportefølje)

Opplæringsdelen skal tematiseres allerede på oppstartsmøtet kandidaten har på sitt institutt. Videre drøftes emneporteføljen for den enkelte mellom veileder og kandidat med sikte på en best mulig opplæring, og valg av kurs avklares på forhånd med faglig ansvarlig for forskerutdanningen ved instituttet kandidaten er tilknyttet.

Evaluering av rammene for opplæringsdelen og emneporteføljen planlegges gjennomført sammen med programevalueringen av ph.d.-programmet. Evalueringen er planlagt våren 2023.

Programstyret har fått fremlagt egenvurderinger fra emneansvarlige på to av emnene som ble gjennomført i 2021: AORG909 og MET900. Begge emner ble gjennomført som hybride emner med noen kandidater fysisk til stede og noen kandidater digitalt. En utfordring som nevnes i begge evalueringene er utfordringer med tilgang til UiBs systemer for eksterne deltakere. Tilgangen til systemer for eksterne brukere er et gjentakende problem som fakultetet ønsker at blir løftet på sentralt nivå.

5. Programevaluering

På programstyremøtet 16.11.2021 ble det bestemt at fakultetet vil gjennomføre programevaluering av ph.d.-programmet våren 2023. Til styremøtet i juni 2022 vil programstyret få fremlagt et forslag til en mer detaljert tidsplan for programevalueringen.

UPED- universitetspedagogikk

Fakultetet vil be om økt kapasitet på UPED-kurset for ph.d.-kandidater. Dagens tilbud dekker ikke etterspørselen.

Foto: Thor
Brødreskift, UiB

PH.D.-UTDANNINGSMELDING

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet

Innhold

Oppfølging av foregående års ph.d.-utdanningsmelding og eventuelle tiltak.....	1
Opptak, gjennomstrømming, disputaser, underkjenninger og frafall	2
Opptak	2
Gjennomstrømming	2
Disputaser.....	3
Underkjenning	3
Frafall.....	3
Korona-pandemiens påvirkning på ph.d.-utdanningen ved fakultetet.....	3
Kandidatenes bidrag til forskningen ved fakultetet	3
Fakultetets systematiske kvalitetsarbeid	4
Oppfølging av fremdriftsrapporter.....	4
Midtveisevaluering.....	4
Medarbeider- eller oppfølgingsamtaler med ph.d.-kandidatene.....	4
Opplæringsdelen	4
Evaluering av rammene og emneporteføljen.....	4
Emneevalueringer	5
Programevaluering	5

Oppfølging av foregående års ph.d.-utdanningsmelding og eventuelle tiltak

Fakultetet har i 2021 og hittil i 2022 jobbet med følgende tema:

- Fakultetet har hatt veiledning av ph.d.-kandidater som et oppfølgingsstema i året som har gått, og har diskutert behovet for kurs eller opplæring for ph.d.-veiledere. Foreløpig har instituttene meldt tilbake at dette er noe de ønsker å jobbe med på instituttnivå.
- Diskusjoner i ph.d.-programstyret og i instituttlederforum om oppfølging av ph.d.-kandidater og veiledning.
- Endret krav til opplæringsdelen for å øke andelen emner på ph.d.-nivå i opplæringsdelen.
- I samarbeid med Bibliotek for matematisk-naturvitenskapelige fag etablert et skrivekurs for ph.d.-kandidater.

Opptak, gjennomstrømming, disputaser, underkjenninger og frafall

Opptak

Det er ikke mulig å gi eksakte tall for opptak i 2021 fordi fakultetet ikke har opptak til ph.d.-programmet samtidig med tilsetting. Foreløpige tall for ph.d-kandidater med startdato i 2021 er 57. Som foregående år kan dette tallet øke når opptaket for 2021 er fullført. Fakultetet hadde 89 opptak i 2020, 110 opptak i 2019, 89 opptak i 2018 og 90 opptak i 2017.

Antallet opptak svinger og har sammenheng med ekstern finansiering. Det jobbes kontinuerlig med å øke ekstern finansiering, noe som også vil kunne øke antallet ph.d.-opptak.

Gjennomstrømming

Gjennomstrømningstiden for kandidater som disputerte i 2021 er relativ god. Gjennomsnittlig nettotid for alle kandidater ved fakultetet er 3,4 år vår og høst 2021, mot 3,3 vår og høst 2020, og 3,3 vår og 3,6 høst i 2019. Gjennomsnittlig bruttotid er 4,4 vår og 4,2 høst 2021, mot 4,4 vår og 4,5 høst 2020, og 4,5 vår og 4,3 høst 2019.

Gjennomstrømming er noe man kontinuerlig må jobbe med, gjennom ulike typer tiltak. Ulike tiltak på instituttene er blant annet oppstartsmøter og integrering av kandidatene i forskergrupper ved instituttene. Flere institutter opplever at midtveisevalueringer fungerer som et godt verktøy, og at det er nyttig for alle parter. Viktigheten av sosiale arenaer for kandidatene blir også trukket frem. Et eksempel på dette er Institutt for informatikk, hvor stipendiatene selv tatt initiativ til et «ICT PhD Forum», med månedlige treff med faglige foredrag og sosialt samvær. Institutt for geovitenskap jobber for å skape et inkluderende forskningsmiljø og arrangerer blant annet ph.d.-seminar, skrivekurs og regelmessige seminarer med faglige presentasjoner der doktorgradsstudentene er sterkt involvert. Ved Kjemisk institutt samles kandidatene med jevne mellomrom til heldagsseminarer utenfor instituttet hvor karriereplanlegging- og veiledning står på dagsorden, gjerne med eksterne foredragsholdere til inspirasjon og som gode rollemodeller.

Flere institutter har innført rutiner som sikrer en god oppfølging av ph.d. kandidater og at det blir en enhetlig praksis ved instituttet. Ved Institutt for biovitenskap legger forskerutdannings-utvalget og administrasjonen ned et stort arbeid for å følge opp kandidater og veiledningen gjennom hele studieløpet. Etter at instituttet innførte rutine har det vært en markant økning av kandidater som leverer på normert tid. Veiledere og nytilsatte kandidater har et obligatorisk oppstartsmøte med instituttstyre, FU-leder og ph.d.-koordinator. Formålet med møtet er at ledelsen ved instituttet skal bli kjent med nye kandidater og gi informasjon om retningslinjer, plikter og forventninger som stilles til både veiledere og ph.d. kandidater, og det gis informasjon om helserelevante forhold. Det legges også vekt på at kandidatens arbeidssituasjon er instituttet sitt ansvar og at ledelsen er tilgjengelig for innspill dersom kandidaten opplever utfordringer i sin arbeidssituasjon. Student og veileder kontaktes før kandidatens tilsetningsperiode opphører. Dersom ph.d. arbeidet ikke blir klart innen fristen (evt. 1 måned etter) innkalles det til møte og det legges plan for fremdrift og gjennomføring frem til ferdigstillelse. Kandidat og veileder må også signere en avtale om forlengelse av studiet.

Karriereplanlegging et tema som diskuteres med veileder innad i forskningsgruppene og i samtaler med ph.d.-koordinator på instituttene. Ved Kjemisk institutt er eksempelvis karriereutvikling, akademisk utvikling og progresjon og ferdigstillelse av doktorgraden tema i den obligatoriske seminarserien for kandidatene. Seminarserien har til hensikt å bidra til et utvidet faglig og sosialt

nettverk og å gi kandidatene relevant erfaring i å presentere egen forskning og diskutere andres forskning utenfor forskningsgruppen.

Disputaser

I 2021 var det 83 disputaser ved fakultetet, måltallet var 80. Fakultetet er godt fornøyd med antallet disputaser. Planlagte disputaser ble gjennomført digitalt eller med hybrid løsning. Digitale disputaser har fungert bra, og har ikke vært et hinder for framdriften.

Underkjenning

I 2021 var det én kandidat som fikk avhandlingen underkjent. Ingen kandidater fikk underkjenning i 2020, og én kandidat i 2019. Det var 5 innstillinger med mindre omarbeiding i 2021, mot 4 i 2020. Alle har i etterkant fått godkjent sin avhandling. Fakultetet vurderer at disse tallene er på et nivå som er akseptabelt, og ser ikke behov for egne tiltak.

Frafall

Andelen ph.d.-kandidater som har gjennomført etter 6 år er 80,25 % opp fra 79,10 % i 2020, 69,79 % i 2019 og 75,95 i 2018. Fakultetet er fornøyd med denne gjennomføringen.

Avbrutte avtaler vår 2021 er 14, mot 6 vår 2020 og 8 vår 2019. Dette er en økning, men kan ha sammenheng med at enkelte av instituttene har jobbet systematisk med å kontakte og skrive ut gamle kandidater. Instituttene jobber med å skrive ut kandidater som ikke lenger er aktiv i programmet, men ønsker også å opprettholde kontakt med andre kandidater der de ser at det er mulighet for at ph.d.-graden kan fullføres.

Institutt for fysikk og teknologi påpeker at frafall kan ha sammensatte årsaker, men deres observasjoner tyder på to hovedforklaringer: Sykdom/mistet motivasjon på den ene siden, og på den andre siden at kandidaten har begynt i annet arbeid etter endt stipendperiode før avhandlingen er helt ferdigskrevet. Kandidater i den sistnevnte kategorien blir kontaktet jevnlig for å høre om innlevering vil kunne skje i nærmeste fremtid, noen ganger med positivt resultat.

Fakultetet ser at det kan være hensiktsmessig å jobbe enda tettere på kandidatene som er innenfor normert tid, da det er vanskeligere å fullføre graden etter at perioden med lønn er utgått.

Korona-pandemiens påvirkning på ph.d.-utdanningen ved fakultetet

Kandidatene har i ulik grad blitt påvirket av koronaepidemien. På flere institutt har kandidater som jobber på laboratorier eller gjør feltarbeid blitt påvirket. Restriksjoner på internasjonale reiser og redusert internasjonal handel har medført betydelige forsinkelser i det eksperimentelle arbeidet for enkelte kandidater ettersom de er avhengige av serviceingeniører fra utlandet, leveranser av kjemikalier e.l. Opphold på utenlandske laboratorier eller feltarbeid i andre land har også blitt utsatt. Gjennomføring av opplæringsdel og deltakelse på internasjonale konferanser har i hovedsak blitt gjennomført som normalt, da flere konferanser om emner har blitt avholdt digitalt. Ph.d.-forum og andre sosiale tiltak for ph.d.-kandidatene har vært veldig viktig i denne perioden.

Kandidatenes bidrag til forskningen ved fakultetet

Kandidatene ved fakultetet ansettes på bakgrunn av behov i instituttene faggrupper og instituttene overordnede strategiske føringer. Disse er i tråd med fakultets og universitetets strategier og en stor andel knyttes opp mot UiBs strategiske satsingsområder.

UiB stipendiatstillinger blir ofte brukt i prosjekter av strategisk betydning for instituttets forskningssatsninger, eller som startpakker til nyansatte. Eksempelvis vektlegger Institutt for informatikk at instituttets ph.d.-kandidater som jobber med eksternt finansierte forskningsprosjekter utgjør en styrking av instituttets forskningskapasitet både innenfor deres forskningsfelt og på nye områder man har søkt midler til. Flere av disse kandidatene fører til nytt eller større samarbeid mellom eksisterende forskningsgrupper, samt mot andre institutt.

Fakultetets systematiske kvalitetsarbeid

Oppfølging av fremdriftsrapporter

Ph.d.-programstyret har årlig en sak i programstyret med oppsummering av fremdriftsrapportene på instituttene, med hovedfokus på hovedfunn og eventuelle overordnede problemstillingen er som må følges opp. Ved instituttene er det forskerutdanningsutvalget, ofte leder av utvalget og ph.d.-koordinator på instituttet, går gjennom fremdriftsrapportene for å se om noen ønsker samtale og om det er stor ulikhet i tilbakemeldinger fra kandidat og veileder. Instituttleder kobles på dersom det er problemstillinger som bør følges opp.

Flere institutt etterlyser en ordning for å få beskjed umiddelbart dersom noen ber om en samtale i framdriftsrapporten, slik det fungerer nå tar det lang tid før instituttene får rapportene tilsendt. Det har også vært et ønske om å kunne ta inn et fåtall fakultets- eller instituttspesifikke spørsmål i framdriftsrapportene.

Midtveisevaluering

Alle institutt gjennomfører midtveisevaluering for sine ph.d.-kandidater, og opplever dette som et veldig nyttig verktøy. Programbeskrivelsen ved fakultetet inneholder en detaljert beskrivelse av hvordan midtveisevaluering skal gjennomføres, og hvordan manglende progresjon skal følges opp.

Medarbeider- eller oppfølgingssamtaler med ph.d.-kandidatene

Fakultetet vil følge opp det nye kravet om at alle kandidater skal ha enten medarbeider- eller oppfølgingssamtale, blant annet med en sak i ph.d.-programstyret.

Flere institutt har eller planlegger å delegere ansvaret for medarbeidersamtaler til andre enn instituttleder. Ved institutt for informatikk får kandidatene som er ansatt ved institutt tildelt en mentor i en annen forskningsgruppe, og blir innkalt til en årlig samtale der man følger instruksene for medarbeidersamtale. Det er også lav terskel for å kontakte mentor ved behov. Institutt for biovitenskap har delegert ansvaret til lederne for faggruppene. Matematisk institutt har satt i gang et arbeid for et mer systematisk mottak og oppfølging av ph.d.-kandidatene ved instituttet. Instituttledelsen og forskerutdanningsutvalget skal utarbeide plan for gjennomføring av medarbeidersamtaler med ph.d.-kandidatene, og forskerutdanningsutvalget får opplæring og blir mer involvert i gjennomføring. Ved Institutt for geovitenskap har de definert medarbeidersamtaler som fokusområde for våren 2022, og kommer til å prioritere dette sterkt fram mot juni.

Opplæringsdelen

Evaluering av rammene og emneporteføljen

Fakultetet vedtok i mai 21 endret krav til opplæringsdelen, slik at det kan inngå maks 10 studiepoeng masteremner. Øvrige emner eller elementer som skal inngå må være på ph.d.-nivå. Instituttene jobber med å opprette «heiseemner» som er emner på ph.d.-nivå basert på eksisterende

masteremner. Ph.d. programstyret har vedtatt at neste sak om evaluering av rammene og emneportefølje skal gjennomføres i 2023.

Emneevalueringer

Ph.d.-programstyret har vedtatt at retningslinjene for kvalitetssikring legges tettest mulig opp mot rutinene for emner på bachelor- og masternivå. Det er ikke hensiktsmessig å ha ulike rutiner på ulike nivå, og egenvurdering og evaluering av emner på ph.d.-nivå bør følge samme frister som andre emner. For heisemner skal disse evalueres og egenvurderes sammen med det tilhørende masteremnet. Instituttet som er ansvarlig for et ordinært ph.d.-emner eller et heiseemne er ansvarlig for å gjennomføre studentevaluering, egenvurdering og emneevaluering av emnet.

Programevaluering

Ph.d.-programstyret har vedtatt at ph.d.-programmet skal gjennomføre programevaluering av programmet i 2024.

Ph.d.-utdanningsmelding for 2021 fra Det juridiske fakultet

Ph.d.-utdanningsmeldingen er behandlet av fakultetet sitt forskningsutvalg som er programstyre for ph.d-programmet. Meldingen er også behandles av fakultetsstyret 10. mai.

1. Oppfølging av foregående års ph.d.-utdanningsmelding og eventuelle tiltak

I meldingen for 2020 var gjennomstrømming for *eksterne* ph.d.-kandidater trukket frem som en utfordring. Avtalene som inngås mellom arbeidsgiver og fakultetet var som følge av dette blitt tydeligere på både hva som forventes av tilrettelegging fra arbeidsgiver og at vi forventer at kandidaten arbeider minst 75% av fulltid med avhandlingen. Fokuset på slik forventningsavklaring overfor eksterne kandidater og arbeidsgivere er videreført i 2021. I 2021 hadde fakultetet opptak av to nye eksterne ph.d.-kandidater fra offentlig sektor. I tillegg til nye avtale-maler har oppfølgingen av disse kandidatene inkludert oppstartsamtaler, invitasjoner til aktiviteter i fakultetsregi, samt krav om fysisk oppmøte til interne ph.d.-kurs.

Når det gjelder gjennomstrømming generelt viste meldingen for 2020 at en mulig årsak til at en del ph.d.-kandidater leverer avhandlingen 6 til 12 måneder etter normert tid kan være at de kommer for sent i gang med en fokusert skriveprosess. Oppstartsamtalene ved fakultetet adresserer nå hvor viktig det er å komme i gang med skrivingen tidlig. Den nye modellen for ph.d.-utdanningen, som ble gjennomført for første gang i 2020, er også utformet med tanke på at kandidatene skal ha rom til å begynne å skrive på avhandlingen sin så tidlig som mulig. Hvert av de 6 obligatoriske kursene er begrenset innenfor et tidsrom på ca. to uker, og de 6 kursene er spredt ut over 18 måneder. Dette gir kandidatene mer tid og anledning til å konsentrere seg om skriving mellom kursene.

2. Opptak, gjennomstrømming, disputaser, underkjenninger og frafall – beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak for å forbedre disse parameterne

I 2021 ble det avholdt 7 disputaser og det startet 5 nye kandidater på ph.d.-programmet – 3 av dem som stipendiater ansatt ved fakultetet og 2 som eksterne kandidater i kategorien offentlig ph.d.

Fakultetet skrev 3 kandidater ut av ph.d.-programmet i 2021. Felles for alle var at avtaleperioden var utgått for mange år siden og at kandidatene ikke lenger jobbet aktivt med ph.d.-prosjektet sitt. Ingen stipendiater som var innenfor avtaleperioden sluttet i 2021. Inkludert kandidater som har disputert, sluttet, og som har blitt tatt opp til programmet, har det vært 53 kandidater i omløp på ph.d.-programmet i 2021. Av disse har 31 vært ansatt som stipendiater ved fakultetet.

3. Korona-pandemiens påvirkning på ph.d.-utdanningen ved fakultetet. Punkter som kan omtales er forsinkelser, forlengelser, opptak, veiledning, datainnsamling, opplæringsdelen, internasjonale nettverk, mv.

I 2020 fikk alle stipendiatene som var ansatt ved Universitetet i Bergen forlenget stipendiatperioden med en måned grunnet uforskyldte hindringer som følge av koronapandemien. I 2021 fikk alle de UiB-ansatte stipendiatene ytterligere en måneds forlengelse av samme grunn. Det juridiske fakultet ga også 3 stipendiatere som var ansatt i januar 2021 en måneds forlengelse i sine ansettelseskontrakter. Disse kandidatene falt i utenfor reglene om forlengelse ved Universitetet i Bergen, men hadde hatt tilsvarende vansker med oppstart av sine ph.d.-prosjekter.

I perioder hvor en stor del av fakultetet hadde hjemmekontor har stipendiatene vært en prioritert gruppe, og har fått tillatelse til å bruke kontoret sitt. Høsten 2021 inviterte fakultetet alle stipendiatene til skriveseminar på Solstrand Hotell. Formålet var både faglig og sosialt samvær i en periode hvor de ikke hadde så mange andre møteplasser. Forskningsdekanen, som har personalansvaret for stipendiatene deltok på seminaret med et faglig og praktisk innlegg om «Hva er «godt» og hva er «godt nok» i rettsvitenskapen?» Tilbakemeldingene var udelt positive, og ph.d.-kandidatene fremhevet spesielt det sosiale utbyttet som viktig.

Alle obligatoriske emner i opplæringsdelen til stipendiatene (20 stp) er organisert internt på fakultetet. Disse ble gjennomført også under korona-pandemien. Som konsekvens av restriksjonene ble noen av emnene organisert digitalt eller i et hybrid format.

Ph.d.-kandidatene har også 10 frie studiepoeng i opplæringsdelen, og en følge av koronapandemien har vært at det tilbys færre slike aktiviteter enn vanlig. For å kompensere for dette har fakultetet midlertidig utvidet rammen for hvilke aktiviteter som gir studiepoeng. Eksempelvis fikk også kandidater som har deltatt på Det nasjonale doktorgradsseminaret to ganger tidligere mulighet til å delta en tredje gang for å få opptjent studiepoeng. Målgruppen for dette tiltaket var kandidater som er langt ute i studieløpet sitt, og ikke hadde tid til å vente til samfunnet åpner opp igjen med å få tatt de siste studiepoengene.

Det ble også tatt hensyn til at det ble gjennomført færre arrangementer i samarbeidet fakultetet har om forskerutdanning med Universitetet i Surrey enn ordinært. Den ordinære poengregelen er slik at tre aktiviteter i regi Universitetet i Surrey tilsvarer ett studiepoeng, men flere stipendiatere opplevde at bare to aktiviteter ble tilbudt pga. korona-situasjonen. Siden dette var utenfor kandidatenes kontroll, fikk de godkjent ett studiepoeng for de to aktivitetene som ble tilbudt. De tilpassede reglene for poenggivende aktiviteter kom som et korona-tiltak, og gjaldt bare for 2021.

Fakultetet organiserte også et internt kurs i pedagogisk kompetanseheving høsten 2021 som kvalifiserte til studiepoeng i den frie delen av opplæringsdelen.

4. Kandidatens bidrag til forskningen ved fakultetet

Forskerlinjen på masterstudiet i rettsvitenskap er et viktig rekrutteringstiltak for ph.d.-programmet i rettsvitenskap. Kandidater på forskerlinjen er tilknyttet en av fakultetets forskergrupper under arbeidet med masteroppgaven sin. Ordningen med midlertidig ansettelse av forskerlinjekandidater som ønsker å bli tatt opp på ph.d.-programmet ble videreført i 2021. Samtlige fem kandidater som ble tilbudt et slikt tilrettelagt løp i 2021, søkte og fikk opptak på ph.d.-programmet.

Ph.d.-kandidatene er integrerte medlemmer av forskningsmiljøet ved fakultetet. Fakultetet har 15 forskergrupper, og ph.d.-kandidatene er medlemmer av en eller flere av disse gruppene. De siste ti årene har ph.d.-avhandlingene i økende grad kombinert tradisjonelle rettsområder i utforskningen av en rettslig problemstilling. Det er mange eksempler på at avhandlingstema som tidligere hadde blitt studert innen et rettsområde, har blitt gjenstand for utforskning på tvers av faglige grenser. Slik tverrgående utforskning i ph.d.-arbeidene bidrar med nye perspektiver og forskningssamarbeid som er med på å utvikle institusjonene og eksisterende forskningsfelt.

Som følge av at fakultetet har satsset på tverrfaglige samarbeid, særlig innen UiBs sentrale satsingsområder som ble innlemmet i fakultetets strategi 2016-2022, har flere avhandlinger mot slutten av perioden inkludert tverrfaglige perspektiver. Om lag en fjerdedel av de nåværende kandidatene har prosjekter som tematisk faller inn under et av UiBs strategiske satsingsområder, og over en tredjedel har prosjekter som kan knyttes til tverrfaglighet eller samarbeid med andre institusjoner i rettslivet.

o Graden av nyskapende forskning

Mens det i andre disipliner har blitt vanligere å enten skrive artikkelbaserte avhandlinger, eller skrive om kapitler i avhandlingen til artikler etter disputas, er publisering av avhandling i monografisk form fortsatt vanlig på juridisk fakultet. Monografien er anerkjent innenfor rettsvitenskapen for å bidra til forskningsfeltet som referanseverktøy, og for å gi en bred og dyp forståelse av komplekse problemstillinger. Mange av avhandlingene blir senere publiserte som bøker, og flere på anerkjente internasjonale forlag som Brill og Wolters Kluwer.

Ph.d.-kandidatene publiserer også forskning utover selve avhandlingen. I Cristin-registreringen for 2021 har kandidater på ph.d.-programmet registrert 4 akademiske artikler (nivå 1), 1 antologi-kapittel og 2 lovkommentarer i Karnov Lovkommentarer.

5. Fakultetenes systematiske kvalitetsarbeid.

o Oppfølging av fremdriftsrapporter

Alle fremdriftsrapportene ved fakultetet leses av prodekan for forskning og av ph.d.-koordinator. Dersom det framkommer innhold der som bør følges opp, blir dette gjort enten i medarbeidersamtale med kandidaten eller ved at kandidaten og/eller veileder blir invitert inn til et eget møte. Fakultetet hadde tre slike oppfølgingsmøter i etterkant av fremdriftsrapportene for 2021.

o Midtveiseevaluering

Fakultetet gjennomfører en midtveiseevaluering for alle kandidater når de er midt i ph.d.-løpet sitt. Midtveiseevalueringens hovedformål er å sikre og heve kvaliteten av ph.d.-prosjektet, og at kandidaten får god fremdrift som står i forhold til gjenværende tid på ph.d.-programmet. Til evalueringen blir det invitert inn en ekstern kommentator, og kandidaten skal i forkant sende inn et tekstbidrag. Dersom kandidaten skriver en monografi skal dette tekstbidraget være på 25 000-40 000 ord. Dersom kandidaten skriver artikkelbasert avhandling skal tekstmateriale bestå av en artikkel som er sendt til publisering, et artikkelutkast og en omarbeidet prosjektbeskrivelse på 15-20 sider som gir en revidert fremstilling av prosjektet som helhet. Midtveiseevalueringen skal resultere i en rapport med evaluering av status for prosjektet og noen konkrete anbefalinger knyttet til strategiske veivalg og videre fremdrift. For kandidater som klart ikke tilfredsstillende forventet progresjon eller av andre grunner står overfor store utfordringer knyttet til gjennomføring av prosjektet skal det lages en tidsavgrenset oppfølgingsplan.

I 2021 ble det gjennomført 5 midtveiseevalueringer ved fakultetet. En av disse evalueringene resulterte i en 6 måneders oppfølgingsplan.

o Gjennomføring av medarbeider- eller oppfølgingsamtaler med ph.d.-kandidatene ut over ordinær veiledning

Alle stipendiater ved fakultetet får tilbud om medarbeidersamtale hvert år, og i 2021 hadde alle stipendiatene en slik samtale.

o Opplæringsdelen – evaluering

Hvis det ikke har blitt gjennomført en evaluering, foreligger det en plan for når fakultetet skal gjennomføre en programevaluering?

Opplæringsdelen for ph.d.-programmet ble revidert i 2019, med oppstart av nye ph.d.-emner i 2020. Det er planlagt en evaluering av samtlige 6 emner med utgangspunkt i kandidatkullet som startet på opplæringsprogrammet i februar 2022 (kull 2022). Disse kandidatene tar de fire første modulene i opplæringsdelen (900-903) i løpet av 2022 og de to siste modulene (904-905) våren 2023. For emnene PHDJUR900, 901, 902 og 903 vil det da bli gjennomført stor emneevaluering i 2022 med kandidatevaluering fra kull 2022. Emnene PHDJUR904 og 905 gjøres til gjenstand for enkel emneevaluering (egenevaluering) i 2022 når kull 2021 tar disse modulene og stor emneevaluering med kandidatevaluering fra kull 2022 i 2023.

På bakgrunn av evalueringene fra de emneansvarlige og kandidatevalueringene vil forskningsutvalget ved fakultetet kunne foreta en evaluering av emneportefølje og programevaluering av opplæringsprogrammet i andre halvdel av 2023 etter at kull 2022 har evaluert alle modulene.